

პრსენალი

1425/2
2013

5 (177) 1-14 მარტი, 2013 წ. სახელმწიფო-ანალიტიკური ჟურნალი ფასი 2 ლარი

პრესაზე გავლენის
საქართველოში მოახდინება

საქართველოში სახელმწიფო
რეჟიმის აბრუნება

საზენიტო C-125-ების
დაჭრა შეუძლია იყო

საერთაშორისო კონსორციუმის
როლიდან სიფუქციობა...

საქართველოს
ხელისუფლების
სამხედრო უნივერსიტეტი

15

IDEX-2013

ვის
აუხმაუბენ
ფარული
ჩანაწერები?

20

არსული
ავიანთა ღაბით
ბრძოლუბისტვის
უბნაღაბა

12

პაბარა
კაბარღუბის
პერსაუბრღუბები

44

სერ ფრანსის
ღრღიბი —
ესანური
არბაღის
ბანაღბურღაბა

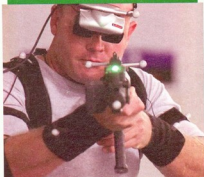
48

რობორ ბანღა
ავსბრღული AUG
ავსბრღული
F90

53

სახელმწიფო პოლიციას დაუპროგრამა

კომპანია Raytheon-მა ტეტის საცდელ მოედანზე სამხედროებსა და სპეცსამსახურებს სრულყოფილი სამხედრო ტრენაჟორი წარუდგინა, რომელიც შეზღოვებს ომის ვირტუალურ რეალობაში ამოცანებს. ახალ სისტემა 3D VIRTSIM-ში თავმოყრილია ჩვეულებრივი ვიდეოამაშისა და ვირტუალურ გარემოში ადამიანის გადაადგილების ტრანსლაციის სპეციალური ტექნოლოგიები.

სისტემა პროგრამული უზრუნველყოფით ვირტუალური რეალობისა და ინტერაქტიული გამოცდების 3D-სათვალისწინაა წარმოდგენილი. მას თან ახლავს 84 ვიდეოკამერა, რომლებიც საფრთხილო სფეროს (ანგარიში, სპორტდარბაზში) მთელ პერიმეტრზე უნდა განაწილდეს. სისტემის მთავარი ღირსება კი ისაა, რომ მისი მეშვეობით გუნდს კომპიუტერზე დაპროგრამებულ ნებისმიერ გარემოში, ნებისმიერი სტრატეგიის საბრძოლო მოქმედებებში ვირტუალურად მონაწილეობა შეუძლია.

ამრიგად, სათამაშო ინტელსტრია მჭიდროდ დაუკავშირდა სამხედრო მომზადების ტექნოლოგიებს და გამოირჩეული არც ისაა, რომ ახლი მომავალში პერსპექტიული რეგრეტების შერჩევა სულაც მსგავს „ვიდეოამაშებში“ უნარ-ჩვევების გამოცდით განხორციელდეს.

World Press Photo 2013-ის ჩრეული „სხელი ნერტილიან“

თებერვალში ფოტოკორესპონდენტთა შორის ვეღაზე პრესტიჟული კონკურსის — World Press Photo-ის ორგანიზატორებმა შედეგი შეაჯამეს.

ვეტორიტეტულმა ეიქიმმა 53-ე კონკურსის გამარჯვებულები სხვადასხვა კატეგორიაში გამოავლინა.

„ცხელი წერტილიან“ სახელწოდების საუკეთესო კადრის კატეგორიაში სირიული აჯანყებუ-

ლებისა და ტვევდ აეგინლის ფოტომ გამარჯვა. სახელისუფლები გარებთან კეშირში ექვმტიანილ მამაკაცს დაეითვისას სეშენ აწამებენ.

„ცხელი წერტილიან“ საუკეთესო რეპორტაჟულ სურათად კ სირიული აჯანყებულის ფოტო და სახელდა — ალკოს ქუქანმა განადგურებული სროლის დროს მებრძოლი პოლიციის შეკვლას ღამოს.

აერიკის აჰია ავლანთი ღილი კოლნოგით კამიკაპე-უპილოტოვს ითხოვს

აშშ-ის არმია ავლანთში გამოსაცემებლად კომპაქტური კამიკაპე-უპილოტო Switchblade-ის დიდი პარტია მოითხოვა. თუცა პენტაგონში ჩეიან, რომ მოთხოვნილი უპილოტოების ჯამური ღირებულება ბიუჯეტის შესაძლებლობებს აღემატება.

არადა, 2012 წლის ბოლოს ავლანთში არმიის დანაკარგებს ამ ტიპის 75 უპილოტო საფრთხი პარტი უკვე მიწოდეს, მარამ ეს არასაკმარისი აღმოჩნდა.

აპარატი Switchblade 2,7 კგ-ს იწონის და სიგრძეში 60,9 სმ-ია. მისი ტარება ზურგანითავე შეიძლება და გასაფრენად სპეციალური გამშვები მილი გამოიყენება, ხოლო მსვლელიდან ოპერატორი მართავს.

კამიკაპე-უპილოტო ერთჯერადი გამოყენებისთვისაა. 10 კმ-ს 157 კმ/სთ-ში საჩქარაო ფარავს და პა-

რში 10 წუთი იმყოფება. სამიზნის ვიდეოკამერით აგნებს, შემდეგ მისკენ მიემართება, ეჯახება და ფეთქდება. საჭიროების შემთხვევაში ოპერატორს განადგურების დაფუძულის გაუქმება შეუძლია.

გერმანია „შოკავლის შიში“ დაუკნობს

ჯავეზის გამოცდის რიგები წესი

გერმანიის თავდაცვის სამინისტრომ სამხედროებისთვის კომპანია Rheinmetall-ის „ამოველის ვეაბირების“ (Gladius) მსხვილი მარტია დაუკნობს. როგორც კომპანიის პრეზიდენტი ირკვევა, 600 ვაერასკისთვის სამკანონო აღჭურვილობისა და შეიარაღების კომპლექტი სახელმწიფოს 84 მლნ ევრო დაუკნობს.

გერმანიის შეიარაღებული ძალებისთვის „ამოველის ვეაბირების“ მიწოდება 2013 წელს ორ ეტაპად განიზოცილებს და პირველად მას

უღანეთში გასაგზავნი კონტინენტური მიიღებს.

Gladius-ის ვეაბირებამ შუდის ჯეჟმანილეტი, საფხუტი დამკვეთი სათავლიო დამზერვის ოპტიკური ინფრწიოილი სამულებები, პორტატული კომპეტერი, რადიოსადგური, სანიფეაციო სისტემა (GPS და კომპასი), შეიარაღება და აკუმულატორების კომპლექტი. ამასთან, აღჭურვილობა ექსტრემალურ კლიმატურ ზონებში ჯარისკაცის უსაფრთხოებას, ბიოლოგიური და ქიმიური აირადიფინ დაცვასაც ითავლიწინებს.

ჩინური კომპანია „პოზაციის“ ინერტობა დაჯეჟმნული მსუბუქი ავტომობილი „ვეუზები“ შექმნის. ვეჯლაზე საინტერესო და სახეიფეკური მისი გამოცდის პროცესი აღმონნდა.

მანქანის ჯეჟმნის გამოცდა-პრეზენტაციის დროს კომპანიის ხელმძღვანელი ითავს საჯდა ავტომობილში და გარეთ მყოფებს ცეცხლის მისი მიმართულებით გახსნა უბრძანა. ავტომობილი იარაღიდან წამოსულმა ტეჯევივის წეიმამ მანქანის ჯეჟმნს ვერაფერი დააკლო, „ვეუზებში“ მოკალაფურულ შეფს კი სახეზე ნერვიო არ შესტოკებია – მშვიდად იფურებოდა ფანჯრიდან.

II კატეგე ვალეილი ჯეჟმანმანქანა სპეცრაზმულებსა და VIP-პერსონალებს გადაყვანისთვისაა დამზადებული.

გამანაღპრეკლავი ბანავს გასროლისთანავე აღმოაჩენს

ქმარალ ვეხსვამი კომარას სისხლი!

კომპანია Northrop Grumman-მა სისტემა AN/AAQ-37 DAS-ის დემონსტრაცია მოაწყო, სადაც გამანაღპრეკლავ F-35-ის ინფრწიოილიმა სენსორებმა წარმატებით შუბლეს ტანკების ქვეშეჭებიდან გაისრლია დაიფიქირება და მზანამა ამოღება.

ნამდვილ ბრძოლაში სისტემა გამანაღპრეკლავს საშუალებას მისცემს ზეზუსტი იარაღით მწინააღმდეგვის ჯეჟმანტეკნიკა მწეობრიდან უსწრაფესად გამოიფეწოს. უფრო გასაგებად კი, ამერიიდან ბილიტს არ დასქირდება ტებნა და ტექტიკურ დასულებზე მზინს აღნიშვნა, – როგორც კი ოწრდაც კარგად შწინილული ტანკი გაისერვის, სისტემა ავტომატურად ამოიღებს მას მიზანს.

რაც მთავრია, ხსენიფიზე ეითარების ვაკონტროლებს ითავსამონიოთა სისტემებს უდიდესი პორტრეციალი აქვს. სხვა რომ არაფერი,

სამსზნეთა აღმოჩენის პროცესის ავტომატისაცია ბილიტს საშუალებას აძლევს მტერ ვრეაღდება ბილიტირებაზე გამანაღპრეკლავის, გაცილებით დიდი ტერიტორია გააკონტროლოს და მინიმიადმდევის განაღპრება აღმოჩენისთანავე შეძლოს.

ტილიანდში, ჩინ ბურის პროფინციამო ტრადიციული ერთობლივი წერათინები – Cobra Gold 2013 დაწყო, რომელიც ჯუწგლებში თავის გადარწინისთვის მებრძოლთა გამწროობას ითავლისწინებს. სწეჯლებში ტილიანდელელებთან ერთად ამერეკელი, სინგაპურელი, ინდონეზიელი, იაპონელი, სამხრეთკორეული და მაღალიზიელი სპერეანსუელები, მათ შორის ქალებიც მონაწილიობენ.

პოდა, რადგან ერთობლივი წერათინა სპორტულ მებტოკობას არ გამოიციხავს, სხვადასხვა ქვეყნის ვლიტრები ნაწილების მებრძოლებმა ერთმანეთში საინტერესო შეჯიბრება გამართეს – „თამაში“ ცოცხალ კობაზე მოშველია ხელთი ნადირობას, მისი კბილებით მოკვლას (თავის მოკვამა) და სისხლის შესმას ითავლისწინებდა.

მართალია, ეს ვეჯლაფერი გულისამრეფია, მაგრამ აუცილებელი – თითოეულ სპერეანსუმის უნდა შეჯეგოს ჯუწგლებში საცეების მოპოება, ოწრდაც ტეჯეიისა და დანის ვარეშე.

უილოო სეაეკეიკი იარაღის უანონოო ულოგისტოის ლააკავეს

უილოო „ჟეაკევი ანელოგეი“ კონოეიგისტოის

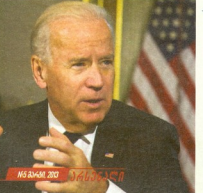
არგენტინელი თვითმარტყია სუეგრემირი, რომელიც საკუთარ თავს მანგანოს უწოდებს, ყოფილი პოლიციელი ოსკარ ლაფოსე აღმოჩნდა. დამნაშავეთა სამყაროსთან შეზღოვო 43 წლის მამაკაცის ენაობა მას შემდეგ ვაიროცა, რაც ის იარაღის უკანონოდ ტარებუბისთვის სამართალდამცველებმა დააკავეს. აღმოჩნდა, რომ ლაფოსე პოლიციაში 1989-1996 წლებში მუშაობდა, იარაღის ფლობის ლიცენზიის გადაკი ერთი წლის წინ ამოიწურა და ამიტომ ბრალად დღურევიტრირებული იარაღის შერახვა წუეწეს. სუეგრემირმა მერგანომ სახელი 2010 წლიდან გაითქვა, როდესაც ბუენოს-აირესის მოსახლეობის წინაშე მორტოციკლებე ამხედრებული, შავი კოსტიუმითა და ღურევი ჩაუბურთი გამოჩნდა. მამის სუეგრემირმა პირობა დადო, რომ კანონის დარღვევასა და უსამართლობას არ დაუშვებდა და საამისოდ ქუეების პატრუღირებებს წინაკის აეროზოღიოი კომპასიოი ხელბორცილებითა და ფარანით შეიარაღებული მოახლენდა. რამდენი დანაშაულის აღკვეთა მოახწრო გვირმა დაკავებამდე, უცნობია.

უილოოო სახმელეთი აპარატების უმეტესობა სატრანსპორტო დანიშნულებითაა, როგორც წესი, ისინი ნელა გადაადგილებიან, როდესაც იმართებიან და ამასთან, წრიულ (360 გრადუსი) ეფექტურ სიტუაციურ კონტროლს მოკლებულინი არიან. შედეგად მომხდურს მასზე იერიშის ახლო მანძილიდან მტრანისა და განეიტრალების კარგი შისი აქვეს. სწორედ ამიტომ აშშ-ის არმიამა გაცილებით დიდი, მძღვრი და მომცდინებული რობოტების საჭიროებებზე ფეკრობენ, რომლის შექმნასაც კომპანია Howe&Howe (H&H) ემურება. ამჟამად გამოცდას Ripsaw-MS-ის ორი მოდიფიკაცია გაღის, როგორც კონრეების დამცევი და საბრძოლო ოპერაციებში დამხმარე საშუალებები. თავად სამხედროებე ამ შეზღუხიან უილოოო აპარატებს უგზოიშის პირობებში სწრაფად გადაადგილების უნარის გამო „მოყარველ ანელოგებად“ უსმე განიხილვენ.

კოლნისთან ერთად მომავალ აპარატს შეუძლია სწრაფად მარშმოსოი ტერეტორია ნაღმების არსებობა-არარსებობაზე. ჩასაფრების შემთხვევაში კი მოწინააღმდეგეს საპასუხო ცეცხლი გაუხსნას. აპარატს მწეობრიდან გამოსული სატრანსპორტო საშუალებების ბუქსირება და ცეცხლის ზახიდან მისი გარიღებეც აუბრებთა“.

ჯო ბაიდენის ჩრევა — როგორ გაეოვიყანოთ თოოვი ოჯახში

ახლახან აშშ-ის ვიცე-პრეზიდენტმა ჯო ბაიდენმა, რომელიც Facebook-ის მომხმარებელთა შეკითხვებს პასუხობდა, რავით ამერიკელებს თვდაცვისთვის საინტერესო რწეები მისცა.

ვიცე-პრეზიდენტმა დაუფარავად თქვა, რომ მის ბინაში ორი თოოი აქამდე ინახება. შემდეგ კი მოიწევა, თუ როგორ ასწეღა ცოლის მისი „სწორად“ გამოყრება. დირეკტების თანახმად, რაიმე საექტოს ამოწორების შემთხვევაში მისის ბაიდენს თოოი ავიწეზე უნდა გაეცანა და პერში რამდენჯერმე გაეხროლა. ეს სრულებით საკმარისი იქნება, რომ დამნაშავე დაფორბეს და გაექტეს, — უოქემს ჯოს ცოლისთვის.

შემდეგ ბაიდენმა თანამოქალაქეებს ურჩია, რომ უსაფრთხოებისთვის სულაც არაა აუცილებელი, ერთ-ერთი ეველაზე პოპულარული, საიერიშო შაშხანა AR15-ის ჭონა, — თვდაცვისთვის უბრალო თოოფეც საკმარისია.

„ეს იარაღი გამოსაყენებლად რთულია, დამხმარებელ მწელი და კაცბ რომ თქვას, არც 30 ტყეია გჰპირდებოთ თავის დასაცეად“, — დაუწუნა არწეიანი ბაიდენმა რავით ამერიკელებს.

აფხაზეთის ომზე და არა მარტო...

თუკი ასეთი პროგრამა მართლაც დაიწყება და აღნიშნული სამხედროების ხაზების ხაზით მომხადების სკოლაში სწავლისთვის NATO საქართველოს ფინანსურ დახმარებასაც გაუწევს, ეს მისაღებაა ქართული მხარეთმცოდნეობის.

თუკი ეს ყველაფერი დამოკიდებული იქნება იმაზე, თუ რას მოილოდინებენ ერთმანეთში NATO-ს ხელმძღვანელობა და ოფიციალური კაბელო, რადგან პრეზიდენტ ვარზაის თანხმობის გარეშე ISAF-ის მისიის დამთავრების შემდეგ შეიძლება ხელაღ შეწყვიტოს დასავლეთის შვიდრო თანამშრომლობა აფხაზეთთან.

ხტეკავია არცთუ იხე სახარბეოლოა, რაზეც მანამშებს ბოლო დროს განვითარებული მოვლენები. მაკავლითად, 24 თებერვალს პრეზიდენტმა ვარზაიმ გასცა განკარგულება, რომ ვარდაქის პროვინციიდან ორი კვირის განმსვლიობაში უნდა გაეყინონ აშშ-ის სპეციალური ოპერაციების ძალების სპეცდანაყოფები.

აფხაზეთის პრეზიდენტის ადმინისტრაციის განცხადებით, ამერიკელ სპეცრაზმელებთან შეხედრო ურთიერთობაში მყოფი აფგიანობრივი მოსახლეობა წამებასა და მკვლელობაში მონაწილეობს. აფხაზეთის ხელისუფლების მტკიცებით, მათ მიმართაც ISAF-ის ხარდლობას, რომ გამოძიებულიყო ეს დანაშაულები, თუკი ამან ნაყოფი არ გამოიღო.

ვარდაქის პროვინცია ქაბულის სამხრეთ-დასავლეთითაა და იქნადა ISAF-ის ყველაზე ბრძოლისუნარიანი, აშშ-ის სპეციალური ოპერაციების ძალების დახმარების გაყვანა, ექსპერტთა აზრით, ვარზაის სამიშრობებს ამ მმართველებთან თაღბების მიერ აფხაზეთის დედაქალაქზე იერიშის მსატრანად.

ISAF-ის ხარდლობა და აფხაზეთის ხელისუფლება ერთმანეთთან შეხედრო თანამშრომლობის, თუკი მათი ურთიერთობა იდეალურიდან ძალიან შორს არის, რაც სხვადასხვა ობიექტური და სუბიექტური მიზეზითაა განპირობებული.

საქართველოს თავდაცვის მინისტრ ორაცილი ალასანიას განცხადებით, ქართული სამხედრო კონტრაგენტები არსებული შემადგენლობით ISAF-ის მისიის ბოლომდე დარჩება აფხაზეთში და ამერიკულ, ბრიტანულ და აგრესიული მხარეებთან ერთად ამ ქვეყანაში დავაგმობლი არჩენების ჩატარების უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად.

ირაკლი ალასანიანი

გამოვიდა წყნოვის კარვად ნაციონალიზმისა და აგრესიის, ყოფილი სამხედრო ვერნაქსებისა და ომის ვეტერანების რეკონსტრუქციის რომანი „კავეკისიის უ(მ)დაბლესი მწვერვალი“.

რომელიც, ძირითადად აფხაზეთის ომს შეეხება. მისი წაკითხვისას შეათვალეთ თითო შთაბეჭდილება დარჩება, თითქოს ერთი ნაცელად სამ წიგნს კითხულობს: ერთი ლამის დოკუმენტური სიზუსტით მიხედვითაა ვრცელი მომზაობის წლებსა და ტერიტორიული მოღიანობისათვის განხორციელებული ზოგიერთი ეპიზოდის. შეათვალეთ მოქმედებაზე, თუ როგორ და რის გამო იბადებოდა რადიკალური ნაციონალიზმი და ვრცელსავე თვებ ადამტებული თეთრობისმდეცაა, რითაც თეთრობი მომზაობის ვარდაცვლად დავაგმობს და თაღბობს განსაკუთრებულ მარცხსაც ვერხვად საეუბელი.

მთავრ იბტორად XII საუკუნის ერთი თითქოს ნაკლებად მნიშვნელოვან ამბავს მოგვითხრობს, რომელზეც ერთ ნაკლებად ცნობილ მეცნიერის განსხვავებული მოსაზრება გამოვლენას, მაგრამ ვრცელი მომზაობის ეპოქა აქაც ვრცელ და ამ უნიშვნელო ამბიდან, უცოდინარობის, სმართლის ცოდნის წყურვილის, ლიდერთა მერგაუთავებული დამოძვრისა და მისაღწეული თეთრობის გარემოში განმტყობი ქაბუტის ვრცებაში იბადე-

ბა აქამდე ვაუგონარი, წარმოსახული ლეკნადა წყნოვის ხანის ეპოქისა და იერიშის დღევანდლის შესაძლო მიზეზებზე, რომელიც, ვერხვობით ძალიან საინტერესოა.

შესამე ამბავი თეთრობი მოვარი გმარის პირადი ცხორებაა, აფხაზეთის ომისდროინდელი, წარმოსახული მოქმედის, ღრუბელითი ამ მოქურვეტვის არასრულყოფილების მოვლით ის კომპლექსი, რომელიც კი საბჭოთა საზოგადოებას შეეხო ეჭვი და კვლავაც აგრესიებს ამ გზით ხიარვლის, თანაც იხე იღვნიებით იტყვება, რადგან ახალი სამართალი კვლავ უფრო ორბინად და დანერგული აღმონდა, ხელი ქრისობებზე მტლედ მხოლოდ მასსათვის ტყვეს თამუყრული ვაგაკების ქმედებით ვლდა. მასსათვის მათაც ვერ უღილატეს ვერც ამ იღვნიისა და ვერც ელის სამშობლის წინაშე და ქვეყნის მოღიანობის დასაცავად იბრძობა.

ესაა წიგნი იმაზე, თუ როგორ გაიხლინა ოცნებებსა და ამპარტყრებაში ჩაეღული ვრცელი მომზაობა ორ წინადად და ნაცელად ქვეყნის შენებისა, საკუთარი თავი ვინადვურა; ესაა ამბავი ახალგაზრდებზე, რომლებაც უამრავი „სმამაცე ამყრეს ერთმანეთის, რადგან სხვა დანაშაუნი მანაც არ ჰყვდათ“... ესაა წიგნი ახალი თობისთვის, რომელმაც ეს ამბავი თითქოს იყის და არც იყის, რადგან სმართლობად ბეერი რამ მათთვის არავის მოელოდა, ხელი აგრესიის დასტყრა, აღბოთ ასეთია:

ვახუცი საუკუნის 90-იან წლებში რომ არ დაეუბნებოდა სამშობლოზე შეგარებული რამდენიმე ასათი მამულომთელი, აღბოთ, აღარ დაეუბნებოდა ის, რაც ორბათისინებში დაეუბნებოდა და პატრიოტებად კარვად შეზინებული მეღორეინც ვვლარ იბოგანტებნენ.

სმან ამ ვაგეინალობებია, რა მოხდა და არ შეეუბნებოდა ამ ყველაფერს, რაც ახლო წარსულში დაეუბნებოდა, ვნა შევლებით წინსვლით?

შეზინაღ „არსებნაღწეული“ რამდაცინი

შეუგვლებს წიგნის ყიდაე „ბიბლეის“ მღაინებში შეუბოლიათ

გათავისუფლებულ სამხედროებს არქონიანი აბრუნებენ

**„მისხარია, რომ ღირსშულ
არქონიანი აბრუნდები“**

2012 წლის 25 ოქტომბრიდან 12 თებერვლის ჩათვლით ოფიცების სამინისტროს საქართველოს შეიარაღებულ ძალებში აღდგენისა და დასაქმების თხოვნით 3 323 პირმა მიმართა, მათ შორის, 443 უფროსი ოფიცერი, 409 უმცროსი ოფიცერი, 1 976 კაპრალი და სერჟანტი და 495 სამოქალაქო პირია, აღდგენილი მდგომარეობით მიღებული განცხადებიდან 435 სამხედრო და სამოქალაქო პირი უკვე აღდგენილია, ხოლო 500-მდე კი დანიშვნის პროცედურებს გადის.

თავდაცვის სამინისტროს ინიციატივით საქართველოს შეიარაღებული ძალებიდან პოლიტიკური ნიშნითა თუ სხვადასხვა სუბიექტური მიზეზით გათვისდულ მდგომარეობაში მისამხარეთა აღდგენისათვის უწყებაში სპეციალური კომისია შექმნილია.

გასულ წლებში დათხოვნილია განცხადებებს გაერთიანებულ შტაბში სპეციალური სამუშაო ჯგუფი განიხილავს, რომლის შემადგენლობაში თავდაცვის სამინისტროს სამოქალაქო

ოფისისა და გაერთიანებული შტაბის წარმომადგენლები შედიან.

სამუშაო ჯგუფმა სამხედროების განცხადებებს წოდების, დათხოვნის საფუძვლისა და ქვედანაყოფების მიხედვით ახარისხებს და დამატებით შესასწავლად სტრუქტურულ ქვედანაყოფებს უგზავნის.

თუ განმცხადებლის წოდება და კვალიფიკაცია შეესაბამება სტრუქტურულ ქვედანაყოფში არსებულ ვაკანსიას, ის სამწვინიო შემწიშებას გათვლის და დადებითი რეკომენდაციის საფუძველზე შესაბამის თანამდებობაზე დაინიშნება.

მიმდინარე წლის 22 თებერვლიდან სამუშაო ჯგუფმა აღდგენისა და დასაქმებისა და კავშირებიანი განცხადებების მიღება შეწყვიტა. ამ განცხადებებს მომავალში თავდაცვის სამინისტროს ბრძანებით შექმნილი თანამდებობრივი საკვალიფიკაციო კომისია განიხილავს, რომელიც ცენტრალიზებულად იმუშავებს, დასაქმების მსურველებს სპეციალურ ტესტირება-შემოწმებას ჩაუტარებს და ამის შემდეგ მოამზადებს სარეკომენდაციო ვადა-

წვეტილებებს მათი დანიშვნისა თუ დანიშვნაზე უარის შესახებ.

სამხედრო სამსახურიდან დათხოვნილი თანამშრომლების შესახებ სახელობისა თავდაცვის მინისტრ ირაკლი ალასანიას განმარტებით, დაგეგმილია ისეთი სამხედრო სისტემის შექმნა, სადაც ჯარში დაბრუნების მსურველი ყოველი ოფიცერის საქმეს სპეციალური კომისია შეისწავლის და სათანადო განათლება-გამოცდილების შემთხვევაში მათი აღდგენის საკითხი განიხილავს დაქვემდებარება.

თუ რა კრიტერიუმებით მოხდება სამხედროთა განცხადებების განხილვა, ამის საქართველოს თავდაცვის მინისტრის პირველი მოადგილე, **ლევან დოლიძე** განცხადებებს. მისი აზრით, მოთავსი კრიტერიუმები — გამოცდილება, პროფესიონალიზმი და უნარები იქნება.

მისევე თქმით „სამინისტროში შემოსულ განცხადებებთან დაკავშირებით სამუშაო პროცესი მიმდინარეობს და განხილვების შემდეგ პირველ ეტაპზე მიხილულ იმ პირთა სია შედგება,

დამ იცის, რომ ბოლო დროს ვიგი კალანდის გუგუნის გამო ბატალიონში გაირიყვ, იყო ზეწოლა. ვჯვალეური იმით დასრულდა, რომ ნაწილში სიტყვიერი და ფიზიკური შეურაცხყოფა მომპყენეს და ტუჩის შერყევით გარის სამხედრო მოსახატლში აღმოუჩინდი. მას შემდეგ, რაც სამანდატო კომისიის გადაწყვეტილებაზე საჩივარი დეკრეტ 2011 წლის 24 თვისს მომთიდა ბრძანება, შეიარაღებული ძალებიდან გათავისუფლების თაობაზე.

ახლა ჩემს საქმეს პროკურატურა იძიებს და თუ ყველაფერი ისე დასრულდა, როგორც ველოდები, შესაძლოა, ის დანაკლისიც ამინახლავორი. თუმცა, ეს არ არის ახლა უპირველესი, ჩემთვის მთავარია, რომ შეიარაღებულ ძალებში უბრუნდები და ისე კავრბელებ ქვეყნის სამსახურში ყოფიას. ბოლო წლებში სამხედრო პირისთვის დირხეული სამსახური მართლაც სახატრული იყო.

ბოლო საციოხელ სამხედრო ცხობრებით ვიკხეურე. ვარ 2008 წლის აგვისტოს რუსეთ-საქართველის ომის მონაწილე, ოამდე კა ვრეღში ასეული მითაური ვიყიე და სამშვიდობო მისაას ვაბრულებდი.

მიხარია, რომ ისეთ არმიამო უბრუნდები, სადაც სამხედრო პირი პროფესიონალიზმისა და დამსახურების, მისი პირიწრული თვისებების მიხედვით იქნება შეფასებული და არა პოლიტიკური შეზღუდვებით და პირადი სიმპათიის წესებისძირე სამხედრო პირისთვის, რანგის მათხედვაედ, ძალიან დიდი სტიმულია, რაუა შერს სამშობლოს დირხეულიედ ემსახურე.

თბილისის მინისტროს, კავშირის ბატალიონის ყოფილი სამხედრო მოსამსახურე: „ჩვენმა ბატალიონმა 20 წელი იარსება და 2010 წლის ზაფხულში დამთავლეს. 2010 წელს სამხედრო წერიტანზე ვიყიეთ, სადაც მთელ ბატალიონს არაადამიანურ პირობებში ვეაშეკრებდნენ და ხასტიკად გვისწორებდნენ. იმევე წელს დისლოკაციის ადგილი შეიცვალეთ და მე-4 ბრიგადამო, ვაზისაის ტერიტორიაზე გადავიდით ბატალიონი ცილქე იყო, თუმცა, მე-4 ბრიგადას ვექვემდებარებოდით აქ ბატალიონი ვაეუქმეს და ვეყენა ვამოქმედეს.“

როცა სამხედროების აღდგენა დაიწყო, თვდაცვის სამინისტროს განცხადებით მიმართე და დაახლოებით ორი კვირის წინ დაგვიბარეს. ჩემთან ერთად ბატალიონის სხვა ყოფილი მოსამსახურეებიც იყენენ და გვიხიბრეს,

ამგამად 500-მდე სამხედრო დანიშნვის პროცედურებს გადის

რომ ვერჯერობით კადრების განკარგულებაში ვრზებით. მათეე თქმით, უნდა ჩამოყალიბდეს კავშირის ახალი ასეულები სენაკსა და კახეთში, რამაც იმედი მოგვცა.

ამ ვტაზე უკან დაბრუნებაზე უარი მიიხიბრეს, თუმცა როგორც ვვიგე, რამდენიმეს საკონტრაქტო სამსახური გაუყორომეს. ვაზხოო, რა იქნება, ვერ გეტვვით, რომ დიდი იმედი მაქვს, მაგრამ მაინც ველოდები...“

ის სამხედრო პირები, ვინც იმ წლებში უსამართლოდ გათავისუფლდეს, უკვე საკენისო ახაკს იყენენ მიღწეული, სასამართლოებით ცდილობენ სამართლის პოვნას. რა თქმა უნდა, მათი აღდგენა არ მოხერხდება, მაგრამ მატერიალური ანაზღაურება დათხევის დღიდან სურთ.

შეიარაღებულ ძალებში ბრუნდება ერთ-ერთი ჩვენი რესპონდენტი, რომელმაც ვინაობის გამხელა არ იხურა. როგორც 47 წლის ოფიცერი ჩვენთან საუბარში აღნიშნავს, ის მესამედ ბრუნდება ქართულ არმიამო. ვითავისუფლებამდე თვდაცვის სამინისტროს სახმელეთო ჯარების მე-4 ვევიით ბრძანების სატრანსპორტო ასეულში მსახურობდა.

— თვის ბოლოს უბრუნდები ამ მამამო: პირველად შეიარაღებული ძალებიდან არაკლი ოქრუამიდის მინისტრობის დროს გამათავისუფლეს, როდესაც ყოფილ მინისტრს ეკითხებოდა მიხედვით მათავისუფლებო სხვა თუ არაკლით აუხბავთის ომის მონაწილე ვარ-მეთქი, მოკლედ მამასუხა, უბრალოდ არ გექპირებოდათ.

შეორედ ბაჩო ახალაიასთვის აღ-

მოინდა ჩემი პირიწრება მიუღებელი. საქმე ის არის, რომ არმიიდან წამოსვლის შემდეგ იმ ადამიანებსაც შეეკენათ პრობლემები, ვინც ჩემთან ურთიერთობა განაგრძო. მათგან ზოგი ჩამოაქვეითეს, ზოგს ხელფასები დაუქვეითეს და ზოგიც, ვისთანაც ხშირი სატელეფონო საუბრები მქონდა, სამსახურიდან გაუშვეს. ვიცილი, რომ სამხედრო პოლიცია ჩემს ტელეფონის უსმენდა.

— ბაჩო ახალაიას მინისტრობის დროს სამსახურიდან რა მორტიით გაათავისუფლეს?

— გენერალურ ინსპექციამო მიიხიბრეს, რომ მათიით „პოლიტიკურად შეუყვარებელი“ კადრი ვიყიე. ამას იმ სამხედრო მოსამსახურეს უხეზებინა, რომელიც პოლიტიკური გამოსვლებით გამოირჩევა. არახსროს პოლიტიკური გამოსვლა არ მქონია, უბრალოდ რამდენჯერმე, ჩემი აზრით ახლოობობაში ვიყიე, საკუთარ მოსახლეობას არ უნდა ექცეოდნენ ისე, როგორც 7 ნოემბერს მოექმენენ-მეთქი. მაგრამ ვისაც მამინდელ ჯარზე წარმოდგენა აქვს, ვეყდა მიხედობა, რომ იმ ხელმძღვანელობის პირობებში ახლოვლეთა წრე მთელად შეხატრევი იყო. ვტყობა, ვიდაც იმ „კამშივა“.

ახლა იმ იმედი უბრუნდები, რომ დამხედობა არმია, სადაც ვარისკაციხა და არმიის დირხბა მნიშველოვანი იქნება. ჩემი მგეობრებისგან ვიცი, რომ რამდენიმე თვეში ვეყლაფერი რადიკალურად შეიცვალა. ახლა ვარისკაციხა და ოფიცრის მიმართ სხვა მადლომება.

ლავლი პაპახშირი

რუსული ავიაცია კავკასიაში ღამის ბრძოლებითვის ემზადება

წრდილო კავკასიაში, სამხრეთის სამხედრო ოლქში რუსეთის თვდაცვის სამინისტროსა და გენერალურ შტაბს თანამედროვე რადიოელექტრონიკული აპარატურით აღჭურვილი შეუღებულნი და შივირებში თვითმფრინავები შემოკავს, რომლებიც ღამით და რთულ მტკვარილოგიურ პირობებში საბრძოლო

ოპერაციების ჩასატარებლად არიან განკუთვნილი.

ამის დადასტურებად იქცა Ka-52 Alligator-ის ტიპის საბრძოლო შეუღებულნი პირველი პარტიის გადამოსროლა წრდილო კავკასიაში, კრისნოღარის მხარეში, ქ. კორჯოვსკის სამხედრო ბაზაში. მანამდე ამავე ბა-

ზის შეიარაღება Ми-35М და Ми-28В Ночной охотник-ის ტიპის დამრტყმელი და Ми-ВАНТШ Терминатор-ის ტიპის მრავალფუნქციური შეუღებულნი ნებით შეუცო.

ამ ახალ და მოდერნიზებულ რუსულ შეუღებულნიებს ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტი აერთიანებს, — ყველა მათგან

Ми-ВАНТШ-ს საპერდესანტის მუცეში გადასხმადამითაც შეუძლებ

აღჭურვილია დამით და როელ მეტე-
ოროლოგიურ პირობებში ფრენისა და
საბრძოლო დავალების შესასრულებლად
აუცილებელი თანამედროვე რადიოელექტრონიული აპარატურითაა რი-
მულივად აღჭურვილი დამით კავკასიონის
პიკის ხეობებში ფრენისა და ორიენტი-
რებას.

თუ რას ნიშნავს, როდესაც მწინა-
აღმდეგეს შეუქალა დამით წერტილგა-
ნი ზუსტი სასაერო დარტყმა მოგაგნოს,
ქართული არმიის მე-4 ქვეითი ბრავადის
სამხედროებმა 2008 წლის აგვისტოს
ომის დროსაც გამოცადეს, როდესაც
დამით რუსული შეჯილდოვრებიდან გამ-
რეველი მართავდა ტანკსწინააღმდეგო
არტყმებს (საერაულად ATAKA-ს ტი-
პის) ერთი ტანკი და „აიალუქსი“ ავი-
ფიქსი).

იმ დამით ეს წერტილგანი სარა-
ცტო დარტყმა რუსული მოდერნიზებუ-
ლი Mi-24H-ის კეპაგმა მოგაგნა.
აგვისტოს ომის დროს რუსეთს თითზე
ნაწილათიველი ჰქონდა ასეთი დონეზე
მომხადებელი კეპაგები და შეჯილ-
დოვრები, რომლებსაც დამით შექმნილი
კეპაგებუდა ვუმკობა.

აგვისტოს ომის შემდეგ განვიღო
თითქმის 5 წელში მოსკოვმა განსაკუი-
რებით ყურადღება მიაქცია ჩრდილო
კავკასიაში განთავსებული სამხრეთის
სამხედრო ოლქის გადართავლებას ახა-
ლი საბრძოლო ტექნიკით და კეპაგე-
ბის გაჭერებას.

კორფორსკმა, ისევე როგორც ბუდი-
ნოვსკმა, განახლდა სამეჯილდოვრე სა-
ხედრო ბაზები, რამაც ერთი-ორად გაზარ-
და მათი საბრძოლო შესაძლებლობები,
განსაკუირებით კი დამით მოქმედებისას.

გარდა შეჯილდოვრებისა, გაუმჯო-
ბესება შეჭრა მოიერიშე ავიაციას, ერთ
დროს თბილისის საუაიციო ქარხანაში
დამხადებულ მოიერიშეებს დღეს რუ-
სეთში Cy-25CM3-ის დონეზე უტარე-
ბენ მოდერნიზაციას. თებერლის შუა
რიცხვებში სამხრეთის სამხედრო ოლ-
ქმა, კასნოდარაის მხარეში პრამორ-
სკო-ახტარსკის სასაერო ბაზაზე 10 მო-
დერნიზებული Cy-25CM3 ჩაფრინდა.

ამ მოიერიშეების რადიოელექტრო-
ნიული აპარატურის შესაძლებლობე-
ბი მნიშვნელოვნადაა გაუმჯობესებუ-
ლი (კომისიური სანავიგაციო სისტემა
Глонасс-ისა და GPS-ს გამოყენების
ხარჯზე), რაც მათ პილოტებს „ბრ-
მაღ“, მარბურტზე ავტომატურ რეჟიმ-
ში ფრენის სარეაქტივას აძლევს, ხოლო
თანამედროვე დასამხრებული მოიერი-
ბილის დამტარებლების შემდეგ Cy-
25CM3-ებს უტარავს გარდა, მოძრავი

რუსული მოიერიშის
Cy-25CM3-ის საბრძოლო
შესაძლებლობები მის
წინამორბედიან
შედარებით სამჯერაა
გაზრდილი

სახმელეთო მიზნების განადგურებაც შე-
უძლიათ „ასური-მისა“ კლასის მართვა-
დი რაკეტებით.

მართალია, 1-ლი ოქტომბრის საპარ-
ლამენტო არჩევნებისა და მისი შედეგე-
ბის შემდეგ მნიშვნელოვან შექვლა
რუსული სამხედრო ავრეხიის შესაძლო
განახლების აღბათობა საქართველოში,
მაგრამ ქართული არმიის სარდლობამ
აუცილებლად უნდა გაუწიოს ანგარი-
ში იმ ოპერატიულ მონაცემებს, რაც
საქართველოს სახედრების ახლოს და
შით უშუბტეს, ოკუპირებულ ტერიტორი-
ებზე რუსეთის მხარის აქტივობას ქვება.

ამ უტანზე კი აუცილებლად ვათ-
ვლისწინებელია ის გარემოება, რომ
2008 წლის აგვისტოს ომის შემდეგ

მნიშვნელოვნად გაიზარდა რუსეთის
ტაქტიკური დანიშნულების საბრძოლო
ავიაციის (დამტარებელი შეჯილდოვრე-
ბისა და მოიერიშე თვითმფრინავების)
შესაძლებლობები დამით და როელ მე-
ტეოროლოგიურ პირობებში წერტილო-
ვანი სასაერო დარტყმების მიყენების
მხრე.

კორფორსკიდან და ბუდიონოვსკიდან
ოკუპირებული აფხაზეთისა და ცხინვა-
ლის რეგიონში გადმოსროდილი რუსულ
„ავიაციონებს“, „აღამის მონადირეებს“
„თუ „ტერიტორიულ“ დამის საბ-
რძოლო ოპერაციების ჩასატარებლად
საქართველოს თითქმის მთელ ტერიტო-
რიაზე უფრო მეტი საშუალება ექნებათ
ირაკლი ალადაგაშვილი

მოდერნიზებულ Mi-35M-ს ცხვირში ტურულზე
ტვიაამტარქვევის მაგფორად 23 მმ-იანი
ორულუიანი ქვეჭები უტრია

ქართველბთან ნაბრკოლმა „აფხაზეთის გიგანმა“ შვილი საოპერაციო გინს თბილისში ჩამოიყვანა...

ჩარკოთა აულბარალი მცხერის მომწვევით თბილისში რამდენიმე დღით იმყოფებოდა ჩარკოთი საომარო მოღვაწე, საომარობრივი მოძრაობა „ახსარ“ თავმჯდომარე იხარაიშ იახანოვი. 1992-93 წლების აფხაზეთის ომის დროს ის ყაზარდოულთა ბრიგადის მეთაური, ბიჭვინთის პროდენანი და ჩრდილოკავკასიაში მეთაურთა შორის ერთ-ერთი გამოჩენილი ფიგურა იყო.

ჩვენს სტამბარს ვახაბარეთ იმ მხარეებზე თამაზა, რომლებშიც კარბული საომარობრივობის დროშა მონაშთებულ იარაგებ რჩება.

— აფხაზეთში ომის დამთავრებამდე ორ ათწლეულზე მეტი წელი გვიდა და დღეს იმ მოვლენებს როგორ შეაფასებდით?

— აფხაზეთის ომი ტრაგიკული შედეგითა იყო და დღეს იმ პროცესების გადაფასება მამდინარეობს. ბევრი სენგანი ამახ ზედა და სხვანარადაც ფიქრობს.

დავობისში ელცინ-შუერდნაბის შეხვედრის (1992 წლის 24 ელცის) აფდეგი ის იყო, რომ ქართველები, აფხაზეთი და ჩრდილოკავკასიელები ერთმანეთს დაეპირებინ.

აფხაზეთი მამინ კი გაიბახოდნენ და ზოგი დღესაც იმყოფება — ომში გვიმარჯვეთო, მაგრამ შექმნილ სურათს თუ შეხედდეთ, დენინახეთ, რომ წენი დაპირისპირებით რუსეობა იხარგებლა და გამარჯვებაც მას დარჩა, ზოლო აფხაზეთი დამარცხდნენ. ასეთი რამ აღარ უნდა გამოარდეს და შურაგების გზა მხოლოდ მშვიდობიანი საშუალებებით უნდა მოიძებნოს.

— მთავრდად იმისა, რომ აფხაზეთში საპროდულო მოქმედებები შექმრებულა, ჩენრდა სამწუხაროდ, აფხაზ საზოგადოებასთან საერთო ენის მონახვა ვერ ხერხდება?

— ეს მთლად ასე არ არის. აფხაზეთში დღეს არიან პროგრესული მოაზრონე ადამიანები, რომლებიც შექ

მნილ ვითარებას რეალისტრად უყურებენ და გამოსავალს ეძებენ. ისიც გასათვალისწინებელია, რომ აფხაზეთი რუსეთის უზარმაზარი წნების ქვეშ არის. უბირველესად ეს არის რუსული სამხედრო ბაზის უფროსობა, რომელიც ადგილობრივ ხელისუფლებას არაფრებს ვკითხება; შემდეგ არის რუსეთის ელჩი — პირი, რომლის დაუსწრებლად პარლამენტისა და მინისტრთა საბჭოს სხდომები არ ტარდება. კიდევ ერთი მაკონტროლებელი კრახსნიდარის მხარის გუბერნატორი ალექსანდრ ტკაიფი. რუსეთის პრეზიდენტის განკარგულებაში, ის 2012 წლის მარტშიდან აფხაზეთში რუსეთის პრეზიდენტის სპეციალური წარმომადგენელია.

არ უნდა დავიფიქროთ ქურდული სამეაროც, რომელსაც აფხაზეთის ხელისუფლებაში დიდი გავლენა აქვს. ძალზე მაღალია კორუფციის დონეც, ხშირია სასქეების გარჩევა შვიი სამეაროს წარმომადგენელთა მონაწილეობით და ა.შ. ის პარტიკები, რასაც დღეს აფხაზეთის ხელისუფლება ქართველებსა და აფხაზების დაახლოებას უქმნის, უკერსსექტეოა. სახალხო დილომატიასა და ადამიანების შორის ურთიერთობას უჭრაფერია შეაჩერებს.

— რა მწუხებს აფხაზ საზოგადოებას დღეს ყველაზე მეტად, რა პრობლემებია წინ წამოწეული?

— აფხაზეთში რაული დემოკრატული ვითარებაა, მსოფლიო თანამეგობრობა მის დამოუკიდებლობას არ ცნობს. გულის რაიონი შვედის, თორემ აფხაზეთი უმცირესობაში აღმოჩნდებოდნენ.

სოქები მოსახლეობის მომარჯვებამ კი ზოხუბი იქამდე მიიყვანა, რომ გამარჯვებულებს ჩასახლების თხოვნით

თაც კი მოვეგმართა. მართალია, აფხაზეთში მინცი არ იფილება, მაგრამ რუსები კორუფციული ხქელებით მინის ყიდვას მამც ახერხებენ. ძალიან ბევრია გაჭირვებული და დარბია ადამიანი, რომლებსაც მკურნალობის საშუალება არა აქვთ, მაგრამ საქართველო ოკუპირებულ ტერიტორიაზე მცხოვრებ თავის მოქალაქეებს არ იფიცებს და სამედიცინო დახმარებას უწევს.

რამდენიმე ხნის წინ გველაობა შვედში ჩემს მეგობარს, ომის მონაწილეს „აფხაზეთის გმარს“, რომლის ჰ წლის შვილის მებრად მებრებელი ოპერაცია დახმარდა. ომის დროშა მოიგონებების მიუხედავად, ბავშვი სამკურნალოდ მამც თბილისში წამოიყვანა, რადგან აქ აფხაზების მამართ ბევრად მეტ გულახმობებას იხენენ, ვიდრე რუსეთში.

— როგორ ვითარდება ქართული ჩრდილოკავკასიაში ურთიერთობა და ამ მიმართულებით რა პერსპექტივები ისახება?

— საქართველოს წერჭეხთა ცენტრის თაოსნობით ამ მხრეს ძალიან ინტერესო მუშაობა მამდინარეობს. ეს არის ორგანიზაცია, სადაც მასუხს ვველა კითხვაზე მიიღებს და ვველაზე მტკიცებული საკითხის განხილვაც შეიძლება. ჩრდილო კავკასიაში დიდი საქართველოს მამართ ინტერესი, რომელსაც უბრალე ადამიანებთან ერთად ბოხესის წარმომადგენლებიც გამოსაქევენ და თეიანიო საქმიანობის საქართველოში გადმოტანაზეც ფიქრობენ.

ამიტომაც მოიფიქრეს მე ძალიან იმედმამად ვუყურებ და მეჯერა, რომ გარემოც ძალების ნაურველად მტკიცებული საკითხების დაძლევისაც მოუხერხდება.

ბოლო დროს დიდი პოპულარობით სარგებლობს მაღალი გამავლობის შასიზე დამონტაჟებული ასეთი კომპაქტური ზაღბური ცეცხლის რეაქტიული სისტემები

IDEX-2013

17 თებერვალს, არაბთა გაერთიანებული საამიროების დედაქალაქ აბუ-დაბიში თავდაცვითი შუიარაღების რიგით მე-11 საერთაშორისო გამოფენა IDEX-2013 გაიხსნა. მსოფლიოში ერთ-ერთი ყველაზე დიდი გამოფენა დასაბამს 1993 წლიდან იღებს და მას შემდეგ ის რეგულარულად 2 წელიწადში ერთხელ, საამიროების შუიხის ხალიფ-ბინ-ზაედის პატრონაჟით ტარდება.

წლევანდელი გამოფენა ყველაზე მასშტაბური და მრავალმხრივია, სადაც მსოფლიოს წამყვანი კომპანიები ცეცხლსასროლ იარაღს, ტანკებსა და ჯავშანტექნიკას, ვიპირებს, უბილტო საფრენ აპარატებს, საარტილერიო სისტემებს, შვეულსაფრენებსა და დამრტყმელ თვითმფრინავებს წარმოადგენენ.

IDEX-2013-ში სამხედრო პროდუქციის მწარმოებელი მსოფლიოს 59 ქვეყნის 1026 კომპანია მონაწილეობდა და მათ შორის საფრანგეთიდან 65 კომპანია იყო, გერმანიიდან — 64, რუსეთიდან —

39, სამხრეთ აფრიკის რესპუბლიკიდან — 35, იორდანიიდან — 16 და ა.შ.

იარაღით ვაჭრობის მსოფლიო ღირებულება აშშ გამოფენაზე 150 კომპანიით იყო წარმოდგენილი.

მასსინთელ ქვეყანას ექსპოზიციაზე ყველაზე დიდი ფართობი ეკავა და მასზე 126 კომპანიის ნაწარმის დემონსტრირება მიმდინარეობდა.

წლევანდელი გამოფენა მრავალი ხიანხით გამოირჩეოდა. წარმოდგენილი ახალი ტექნიკის რაოდენობით IDEX-2011-თან შედარებით ერთგვარი რეკორდიც კი დამყარდა.

ჩვენი შეხიბველი თურქეთი 44 კომპანიით იყო წარმოდგენილი და საკუთარი წარმოების პერსპექტიული ტანკის Altay-ს ჩვენება მოაწყო. მისი

სამაშულო წარმოების ტანკ Altay-ზე თურქეთი დიდ იმედებს ამყარებს

შექმნა 2007 წელს დაიწყო და მანამ თურქეთის სამხრეთ-აღმოსავლეთით Hyundai Rotem-თან ტანკის ერთობლივ შექმნაზე ხელშეკრულება გააფორმა.

სწორედ ამ გარემოებამ განაპირობა მომავალი თურქული ტანკის კორეული ფესვები. თურქი სპეციალისტების თქმით, Altay-ის შექმნისას გამოყენებული ტექნოლოგიებისა და კონსტრუქციულ გადაწყვეტა 60% კორეული K2-ის ტანკის ტანკიდან არის აღებული.

საგამოცდო პროგრამის ჩასატარებლად თურქები ოთხ Altay-ს შექმნიან და დაღვებთ შედეგების შემოხვევაში პირველ ეტაპზე სერიულად 250 ტანკს გამოუშვებენ, რომლებიც ეტა-

წვლენადელი გამოცდის ფელაზე თელში საცემი სიახლე — გვიანტური ზალაპური ცეცხლის რაქტიული სისტემა Jobaria, რომელიც — გამოცდის მასშინებელმა ქვეყანამ წარმოადგინა. საამიროებმა მისი შექმნა თურქულ Roketsan-ს დააფელე. გამოცდინაზე Jobaria-ს ორი ფეხმალარი იყო წარმოდგინილი, რომელთაგანაც ერთი სტატიკურ ექსპონიციამში მონაწილეობდა. არსებული ცნობით საამიროების შეაარადებამში უკვე რამდენიმე ასეთი დანადგარია.

სამხიდიან დაჯეგუნულ, გამწეზე ჩამულ მასიურ მისამულ პლატფორმაზე რაქტების გამწეები ოთხი დანადგარია დამონტაჟებული (გამოცდინაზე ნაწენებ მეთორ პროტოტაბს 3 დანადგარი ქონდა). ითორ 20-რაქტეანი სამი პაქტის-გან შედეგება. რაქტების სეარაუდო კალიბრი 122 მმ-ია. შესაბამისად ერთი ზალაბით დანადგარს მონინააღმდეგისაენ 240 რაქტის გაწეება შეუძლია.

რაქტების რაოდენობისა და მსეგის ზალაბის ეფექტურობის მთეხდაეად, სპეციალისტთა უმეტესობა საამიროების ზალაპურ რაქტიულ ნოუ-კაუს სექტიკურად უყურებს. მისამულეიანი გამწევი დაბალი მობილურობითა და გამყელობით გამოირჩევა, ხოლო ოთხზე გამწეები დანადგარის ხელაზად დატენას დიდი დრო სჭირდება.

IDEX-2013-ზე დიდი ინტერესით სარგებლობდა უკრაინული ექსპოზიცი — კარგად ცნობილ T-84-თან ერთად უკრაინელებმა რამდენიმე სიახლეც აჩვენეს. მათ შორის იყო სატვირთო ავტომობილის KrAZ-5233BE-ის ბაზაზე შექმნილი ახალი ჯეიმანმანქანა KRAZ-ASV (4x4).

MRAP-ის ტაბის ეს მანქანა უკრაინული AvtoKpA3-ისა და საამიროების Ares Security Vehicles-ის ერთობლივი პროექტია. ამ კაცზე გათილილ მანქანას 330 ც.ბ-იანი რუსული დიზელის ძრავა და ჩინური წარმოების გადაცემა-ია კოლოფი აქვს. ოფიციალური ინფორმაციით, „კრაზის“ „პრაბის“ დაჯეგუნის პალიტიკური დონე STANAG 4569-ის მე-2 კლასის (უბლებს 30 მ-დან ნახროლო 7,62X39 მმ კალიბრის ჯეუმანგამტან ტყვიას) შეესაბამება. აფეთქებისგან დაცვა კი მე-3 (უბლებს 8 კვ ასაფეთქებელი ნოეთიერების აფეთქებას ფსკერის ან ნებისმიერი თილის ქვეშ) კლასის მიეკუთვნება.

IDEX-2013-ის კიდევ ერთი სა-
ახლე — მსუბუქი ტანკა. მისი ავ-
ტორი სამხრეთკორეული კომპანია
Doosan DST-ია, რომელმაც პო-
პულარობა K21-ის ტიპის ქვეითა
საბრძოლო მანქანით მოიპოვა.

კორეულთა ახალი ქმნილების სა-
ორიენტაციო წონა 25 ტ-ის ფარ-
გლებში მგრეეობს და მწარმოებლე-
ბი მას მსუბუქი ტანკის კატეგორიას
შეაქვეთებენ, რადგან 105 მმ-იანი
ან 120 მმ-იანი ქვეითი არის შეიარ-
აღლებული. კომპურა და თავად ქვე-
მეტი ბელგიურმა CMI-მ დაამზადა.

სადალ ნაწილად K21-ის შახია
გამოყენებული, პიდრონენმატური
დაკიდების სისტემით ძრავის სიმ-
ძლიერე 750 ცხ.ძალია.

ქვემეტს NATO-ს სტანდარტების
ჭურჭებთან ერთად მართავი რაკ-
ეტების გასროლაც შეუძლია და 420-
იანი ამაღლების კუთხე აქვს. რაც
ქალაქისა და მთავორიანი რელიე-
ფის პირობებში ბრძოლაში მას დიდ
უპირატესობას აძლევს.

პობრუად M48 და M60 ტიპის მოძე-
ვლებულ ამერიკულ ტანკებს შეცვლიან.
მე-3 თაობის 60 ტ-იანი ტანკი 120
მმ-იანი ქვეითთაა შეიარაღებული და
1500 ცხ.ძ-ს სიმძლერის ძრავა აქვს.
სერიული ტანკის საორიენტაციო ლი-
რებულება 5,5 მლნ აშშ დოლარი იქ-
ნება, თავად Altay-ს პროექტი კი თურ-
ქეთის სამხედრო ბიუჯეტს 500 მლნ
დოლარი დაუჯდა.

კლემსანდრა კვამშიძე

გამოყენებზე წარმოდგენილი იყო კიდევ ერთი უკრაინული საახლე — ჯეე-
შინტრანსპორტიორ BTP-4MB-ის პირველი პროტოტიპი. საბაზო BTP-4-ისგან
ახალი ვარიანტი საფუძვლიანად განსხვავდება; ორი საქარე ჯეეშინტრანსპორტიორის ნაც-
ვლად საქარე პროექციას გაზრდილი სისქის ჯეეშინტრეული დაიცავს.

წინა ორი გვერდითი კარი გაუქმდა და მანქანაში შეიარაღისა და მძღოლ-
მექანიკოსის ჩასხლომა ზედა ინდეფულური ლიეუბიდან მოხდება. პირა-
დი შემადგენლობის სწრაფი დესტრირებისთვის BTP-4MB-მის უკანა ნაწილში
აპირეღია დამონტაჟებული.

ჯეეშინტრანსპორტიორის ბალისტიკური და აფეთქებისგან დაცვის დონე-
ები შესაბამისად STANAG 4569-ის მე-2 და მე-3 კლასს შეესაბამება. თუმცა
კრამიცის ზარეზე ამ პარამეტრების გაზრდა მე-4 დონემდე (ბალისტიკური
დაცვა — უძლებს 200 მ-დან ნასროლ 14,5X114 მმ-ის კალიბრის ჯეეშინტრანსპორტიორ
ტყვიას, აფეთქებისგან დაცვა გათვლილია 30 მ-ში 155 მმ-იანი საარტილერიო
ჭურვის აფეთქების ძალაზე) შეიძლება.

ჯეეშინტრანსპორტიორზე გერმანული ძრავა და ამერიკული გადციემათა
კლოფია დაეწინებული.

საბაზო ვარიანტის მსგეხად ახალ BTP-4MB-ს Парус-ის ტიპის საბრძოლო
მოდული აქვს, რომლის შემადგენლობაში შედის 30 მმ-იანი ქვემეტი (400 ჭურ-
ვი), 30 მმ-იანი ავტომატური ეუმბრასტორცი (M5 უმბარა), 7,62 მმ-იანი
ტყვიამფრეევი (2000 ვხნა) და ორი მართავი ტანკსაწინააღმდეგო რაკეტა
„პარიური“ (საბრძოლო მარავი 4 რაკეტა).

კავკასიური მოვლენები

8 თებერვალს პირველი აზერბაიჯანული თანამგზავრი Azerspace-1 ორბიტაზე გავიდა

აზერბაიჯანი

- ამერიკელი კორპორაცია Orbital Sciences-ის მიერ Star-2-ის პლატფორმაზე შექმნილი პირველი აზერბაიჯანული თანამგზავრი Azerspace-1 საერთაშორისო კოსმოსური ცენტრის კურს კოსმოდრომიდან Ariane 5-მა 8 თებერვალს ორბიტაზე გაიყვანა. თანამგზავრი 3250 კგ-ს იწონის, მისი საქსპლანეტაციო ვადა 15 წელია. თანამგზავრის რესურსების 20%-ს აზერბაიჯანი, ხოლო დანარჩენს კი კომერციული მიზნით გამოიყენებენ.

- II თებერვალს დაიწყო და კვირის ბოლოს დასრულდა აზერბაიჯანის არმიის ფართომასშტაბიანი სწავლება ფრონტის ხაზის ტერტერის რაიონში.

- ბაქოს ყურეში ხანაბორიდან დაახლოებით 300 მეტრში კასპის ზღვაში II თებერვალს წაერდა Ми-8 ტიპის სამხედრო შვეულმფრენი. ბორტზე შუფო ეკიპაჟის სამეფ წევრი დაიღუპა.

- სუმგაითის რაიონში II თებერვალს ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილის ტერიტორია ჯარისკაცმა თვითნებურად დატოვა და ოთხი დღის შემდეგ მისი გვამი სუმგაითის მახლობლად ტბაში იპოვეს. წინასწარი მონაცემებით ჯარისკაცმა თუი მოიკლა, რასი მიზეზიც იყო შეფერებული, რომლის შესახებაც ის დატოვებულ წერილში წერდა.

- 12 თებერვალს აზერბაიჯანის სამ-

ხედრო წყაროებზე დაყრდნობით გვერცელა ინფორმაცია, რომ ბაქო არ აპირებს ქართული წარმოების Lazikასა და Didgori-ს შექენას. როგორც ინფორმაციაშია ნათქვამი, თბილისში ვიზიტად მყოფი აზერბაიჯანის სამხედრო დელეგაცია ქართული სამხედრო პროდუქციის ტექნიკურ-ტექტოკურ მახასიათებლებს გაეცნო და შესაძლო ერთობლივ წარმოებაზე მზობილდ იხაუბრეს.

- ათბერვლის დასწყისიდან ფრონტის ხედასხეა მონაცემთა სომხის გაქტურება შეამწედა, მეგრამ არმიასა და მოსახლეობის ექტურა მოქმედებით თეუხისა და ყახხის რაიონებში მწრნაადსევის ნეჭრალინაცია მოხერ-

ხდა", — ნათქვამა სააგტო APA-ს ინფორმაციაში. ამის შედეგად სომხეთის არმიის 7 სამხედრო დაიღუპა და 4 დაიჭრა. შექმნილი მდომარეობიდან გამომდინარე, მწინვე მოხიციებზე გაიხარდა სნაისერი რაიონები და გაქტულა ბრძენბა მწინააღმდეგე გამწრისთისავე განადგურდეს.

- განახლდება თაღრაივის ოფიცერიო სამხედრო შეჭრებები, რათა მათი მომზადების ორე გაუყობესდეს პირველ ეტაპზე დაგეგმილია შეჭრება ჩარეტარდოი სამუალო და უმაღლესი სამედიცინო განათლების ოფიცრებს. უკვე დაიწყო მუშაობა კანონში შეჭრების ვადის შემციტრებზე.

- 15 თებერვალს ნახჭევანში ერთ-ერთ სამხედრო ნაწილში სწელების დროს ტანკო თხრილში გადავირდა და ეკიპაჟის ერთი წევრი დაიღუპა.

- აბუ-დაბიში მამდინარე გამოიყენა IDEX-2013-ზე ცრობილი ვადა, რომ აზერბაიჯანი და სერბეთი ვრთად ამწენბენ ქარხანას, რომელიც 40 მმ-იან და 46 მმ-იან დილდურან ვუმარსატკორცებს გამოუტებს. მომვალში ქარხანა სხვა ხაზის პროდუქციასაც დაამზადებს.

სომხეთი

- 7 თებერვალს ერთ-ერთი სამხედრო ნაწილის ჯარისკაცმა, მას შემდეგ, რაც თანამებრძოლმა სეცმა, თავის მოკლა სეადა პირადი AK-74-ით გულმკრდში მიძიმედ დაჭრილი ჯარისკაცის გადარწენა მოხერხდა.

პოლიციონ აღდგომზე რუსული 102-ე სამხედრო ბაზის ხატარკო ბატალიონის სწელებები ჩატარდა

ვის უზანბაზებენ ფარული ჩანაწერები?

საქმისა და პოლიტიკის კოლიჯიუმის დაზარალებულთა კრებაზე უნდა მოხდეს დამატებითი

საქართველოში პოლიტიკური და პარტისიპაციის ერთ-ერთი თვალსაჩინო მიმდევარია 8 თებერვალს განვითარებული მოვლენები იყო, როდესაც საჯარო ბიბლიოთეკაში პრეზიდენტის გამოსვლა ჩაიშალა. საქმეში დამატებით ჩაუხედავიან ისე ჩანდა, რომ საქართველოს „გულანდები“ პრეზიდენტი კვლავ „დაჩაგრეს“, საპარლამენტო ოპოზიციამაც არ დააფიქრა და წინასწარ მომზადებული შეფასება გააკეთა: „ეს არ იყო უბრალო არეულობა. ეს იყო პრეზიდენტის მიერ კარგად ორგანიზებული აქცია, რათა საპარლამენტო ოპოზიციასე კრიმინალების შეტევა განხორციელებულიყო“.

მარტად უნდა ითქვას, რომ საჯარო ბიბლიოთეკისთან მომხდარი ამბოცი თვისობადაც ძალიან უარყოფითი მიმდევარია. ნამდვილად მიუღებელია, რომ

ცა ქალს, ბავშვს და მოზუცს ხელისუფლებამ, ამას გამართლება არა აქვს, რაც უნდა მოითმინებოდნენ გამომეყვანონ.

ამ შემთხვევიდან ხუთი(!) დღის შემდეგ დაზარალებულ ქალბატონ-პარლამენტარს, რომელიც ათასობით ტელემაყურებლის თვალწინ ლოგინში „კვლევიდა“, მოსახლეობისად კვროპარლამენტარი ესტუმრა.

ამ დროს შეიძლება ვთქვათ, რომ თანაგრძობა გაეკვირვებინა დაზარალებულის, თუნდაც ქალის მიმართ, როდესაც ხედავთ, თუ როგორ იყვებენ ცხვირიდან წამსდარ სისხლს პარტიული პიარისთვის. თუ დავაკვირდებით, როგორ ეთარდებოდა 8 თებერვალს მოვლენები, შთაბეჭდილება რჩება, რომ ეს ველაფერი იყო ოპოზიციამ „გაჭიანა“ პრეზიდენტის და მისი გუნდის წინასწარ დაკვირვებით პროეცია. ამასე მრავალი ფაქტორი მიგვანიშნებს.

უპირველესად ის, თუ რატომ შეარჩიეს მინცდამინც საჯარო ბიბლიოთეკის შინობა. საჯარო ბიბლიოთეკა ისე ადვილად არის, სადაც არც ერთი ქვეყნის პრეზიდენტი, გამომდინარე დღევანდელი პოლიტიკური რეალობიდან და საქართველოს მოსახლეობის უდიდესი ნაწილის განწყობიდან, არ მინდობს ხიტყვით გამოხელას, რადგანაც იქ შეუძლებელია უსაფრთხოების ზომების გატარება.

8 თებერვლის მოვლენებმა დადასტურა ჭეშინჯი კარადი იმის შესახებ, რომ პოლიტიკურ დაპირისპირებაში საქართველოს საეკონომიკური ადრე თუ გვიან ჩათრეული ადომინისტრაციები. მოვილი მისე რეალობა: საქართველოს პრეზიდენტ მიხედალ სააკაშვილის დაქვემდებარებაში მყოფი სპეცსამსახურების, უნდათ თუ არა, უწყვი პრეზიდენტის საჯარო თუ ფარული

სექსუალურ ძალადობას აპოლიტიკრობა მოეხიზნება და პოლიტიკური პროცესები მათ არ უნდა შეეხოს

ნა ხელისუფლების დანაშაული იმ ათასობით ჰატომრის წინაშე, რომლებიც უკანონოდ და გაუსაძლის პირობებში იხდიდნენ სასჯელს. ხალხს, რომელიც მოკონილი ბრალდებებით წლობით იჯდა ციხეში, როდესაც ბოდიშს კი არ უხდია, არამედ სექსუალურად აღზრდიან და „კრიმინალი ბრბოს“ ეძახი, ძნელია გავინანსწორებელი მოქმედება მოსთხოვო.

მიმოვიღო ამგვარი მთელენების იაყიდან ასაცილებლად აუცილებელია, უპოკლეს დროში დასრულდეს სდს რეორგანიზაცია.

რატომ დატოვებს

„კომპრომატების სიმორი“

დაგვიხსენიან და შორს გამიხსნულ პროუკაციას წააგებს თებერვალში მომხდარი მუორე ფაქტიც.

ამ წლის თებერვლის დასაწყისში შს მინისტრის ირაკლი ღარიბაშვილის განცხადებით მან უწყების არქივში მისი მთელი წლის საუბრების ჩანაწერი აღმოაჩინა. მასი სიტყვებით:

„...ჩემი მთელი წლის საუბარი, აუდიოფაილები აღმოაჩინეთ ჩვენი სამინისტროს ერთ-ერთ სააღმუშაო არქივში. ეს იყო დაახლოებით ერთი ჩემოდანი ფაილები. მათ შორის ძალიან „საინტერესო“ მასალები მეფაგინით ჩვენ დაგვებდა იქ საზოგადოების ბევრი ცნობილი პირის პირადი ცხურების ამსახველი ვიდეოშასადა, რაც ენახეთ ამასრუნეი იყო და ძალიან საშქუხა-

როა. კიდევ ერთხელ დეკრუწნდით, თუ რასთან გეჭონდა საქმე. არ ვაბარებ ამ კადრების გამოქვეყნებას... ამასთან დაკავშირებით მიმდინარეობს გამოძიება და კონტრტული პირები ძალიან ძალე დაიკითხებიან“, — განაცხადა ღარიბაშვილმა და დასძინა, რომ ფირებს განადავტრებენ.

საერთოდ, სექსუალური ძალის მუშობა სხვადასხვა ოპერატიული, აგენტურული და ოპერატიული-ტექნიკური მეთოდის გამოყენებას გულისხმობს.

ოპერატიული-ტექნიკური მეთოდის ერთ-ერთი ფორმა კი ფარული ვიდეო — და ფოტოგრაფიებაა, რომელიც კანონი შეკარად არეგულირებს. ფარული გადაღება მხოლოდ იმ შემთხვევაშია დაშვებული, თუ მოსამართლის ნებართვა არსებობს. კანონში ისიც ხაზგასმითაა მითითებული, რომ თუ ფარული მოსმენისა და ვიდეოგადაღების პერიოდში ოპერატიულმა თანამშრომელმა დაკვირვების ობიექტის პირადი ცხურების ამსახველი კადრები მოიპოვა, დაუფერხებლედ უნდა განადაგუროს, წინააღმდეგ შემთხვევაში, კანონში შესაბამის სახეულია გათვალისწინებული. როგორც ჩანს, „ნაციონალური მოძრაობა“ ფარულ ვიდეო-აუდიოსწერას კანონის ყველა პრინციპის დარღვევით ამორკივლებდა, თუშეკა ის, რასაც დღეს ვუხედავთ, საერაულად, მხოლოდ აისბერგის თაყია. ვეჭვობო, რომ ეს მასალებს ძალიან მცირე ნაწილია, უმეტესობა კი განადაგურებული ან ქვეყნიდანაა გატანილი.

სწორედ ისაა საინტერესო, რატომ დატოვებს „ნაციონალურმა“ კომპრომატების თუნდაც ერთი ნაწილი? მათ არ-

ჩვეების შემდეგ საქმის განხილვა მქნენდა რომ ეს „კომპრომატების სკერი“ გაგნადვტრებიანთ ან ქვეყნიდან გაეყრანა

არსებობს ვერსია, რომ „ნაციონალურმა“ ვიდეოჩანაწერი შეგნებულად დატოვებს, იმათ გასაფრთხილებლად ვისაც ისინი დღემდე ამანტყაებენ. ვითარებიდან ერთადერთი სწორი გამოსავალი ისაა, რომ შანტაჟის ობიექტი თავისი ფრებით მივიღეს პროკურატურაში და შამაძალა განაცხადოქან და რა მიზნით ამანტყაებებს. ასე შეგვიძლია ვფარაუდოთ, რომ ირაკლი ღარიბაშვილს „ოცნების“ წინააღმდეგ შეგროვებული ჩანაწერების ასლებ დაუტოვებს და მიანიშნებს, რომ „ნაციონალურ მოძრაობას“ ოცნების წყურბის წინააღმდეგ არაერთი კომპრომატაქვს. ასლებს გიტოვებთ, მაგრამ გასოვდეთ, ორიგინალები ჩვენ გვაქვსო!

შეშე ავირდათ ათასი შური სახეგადოების „ცნობად სახეებზე“: ფარული ვიდეოჩანაწერების მთავარი მოქმედი გმირი სწორედ ის არისო და რასაინტერესოა: ამ შურების მოქმედებებში „პოლიტიკოსებზე მტედ ხელოვნებისა და კულტურის მოღვაწეებია“.

ამგვარი არასასაიმოწნო რეალიტი ქართულ საზოგადოებას კიდევ უფრ შლის და ანაწერებს.

იმედია, რომ შესაბამისი საგამძიებო მოქმედებების შემდეგ ეს კომპრომატების სკერი“ სამუდამოდ განადავტრება.

ბასმი ალალავაშილი

ქსსტრუქც ვროგნტუნსაფრობების საკითხებში უმშრობების ვადამდგარი პოლიტეკნი

talizi
თქის ზალანარაჟის საგამი

ბასმი ალალავაშილი
www.talizi.ge

ვინ მოაგზავნის

სამხედრო სპეციალისტებს?

პატივიმეწილე რამდენია!

მინდა გამოვხატო „არსიანის“ 2013 წლის მე-2 ნომერში გამოქვეყნებულ სტატიას, სადაც საკონტრაქტო და საუღმრთლო-სამხედრო სამსახურებს შორის არჩევანი იყო განხილული, ვერძოვ, რომელი უფრო მზანაშინილი იქნება წვენი ქვეყნისათვის.

ჩვენ საქმე გვაქვს წინა ხელისუფლების მიერ წამოწყებულ და დაუმთავრებელ საქმეშიან — დაწესი არმიის საკონტრაქტო სისტემებზე გადავანა, მაგრამ მიზეზთა გამო თუ ვერ მოვა.

მე ენაბარებ პარლამენტის თვადეციისა და უშიშროების კომიტეტის თვადეციის, ბატიონ არაღდა სესამაშელის მოსახრებას, რომ შეიარაღებულ ძალებში გწვევა უნდა დაჩრქვ.

ყველამ უნდა გაიაროს საუღმრთლო სამხედრო სამსახური. ყველამ უნდა იფიქრებ შეიშობნ დღისა და შუქლოს იარაღთა სამშობლოს დაცვა. ბრძაღას კი ცოდნა და მომზადება სჭირდება.

ის, რასაც ჩვენ ვუღმრთო ტვადეკანებზე, იყო არა რეზერვისტების მომზადება, არამედ „საქრეზერვო გამოსვლა“ ზოგიერთი „ნაციონალი“ პარლამენტარის მონაწილეობით.

მოკლე ხნით კარგებში ცხობრებით სირბილ-კურტრებითა და რამდენიმე ტვივის გასროლთა რეზერვისტის მომზადება შეუღმრთელია. რეზერვისტი უნდა მომზადდეს საუღმრთლოდ, რომ სპორების შემოსევაში დაუფრებლად შეუღმრთე თვისი მუკაღმობის მესრულებას და მის გადასამზადებლად შედმეტი დრო არ დაიკარგოს.

რაც შეეება საკონტრაქტო სამსახურის, მის აუღმრთლობას მტკაცებაც არ სჭირდება. მის შესახებაც საკონტრაქტისგვრები იქნება სწორედ ის საუღმრთლო სამსახურში გწვეული ახალგაზრდობა, რომელმაც გაიარა საფუკელიანი სამხედრო მომზადება. ვინც გამოითქმას სამხედრო სამსახურის გავრცელების სრულიად, გაავრცელების კონტრაქტით მომსახურეთა შეეება უნდა მოხდეს კონკრეტით, გარკვეული ნორმატივების შესრულებას შემდეგ.

რეზერვისტი ოპერატიულად მართვისა და კონტროლისათვის რაიონებსა და ქალაქებში გამწვევი სამსახურების შე-

მადგენლობაში საკმარის რეგლის შექმნა, ამას, რა თქმა უნდა, თვადეციის სამინისტრო დაადგენს.

ომედროულად, გვმართებს დაიჭრება იმზე, თუ სად და როგორ უნდა მომზადდეს ფილტვის ავაციის, სატანო, საარტილერიო და სხვა საჯარისო სამსახურებისათვის საკმარის უცროსი სპეციალისტები, იმბრამ, რომ სპეციალისტის მომზადებას სჭირდება დრო, კარგი სასწავლო ბაზა და სწორად გათვლილი სასწავლო პროცესი თვისი სპეციეციის გათვლილსინებით აქვრად მინდა შეეჭი სახელი სპეციალისტების მომზადების თქმას.

1993 წლიდან ბათუმში ფუნქციონირება ეროვნული სამხედრო აკადემიის სამხედრო-სახლავო ფაულტეტი, რომელმაც არსებობის მინიმუმ მტურმანისა და შექმნაქოსის სპეციალისტების ასამდე ახალგაზრდა ოფიცერი გამოუღვა.

ნაცულად იმბას, ფაულტეტი გაერთიონულიად და დმაცებლად მრადტორპედიტების, არტილერიის-მრადტორპედიტების, ფაულტეტი-მრადტორპედიტების, ფაულტეტი-სპეციალისტებისა და სხვა სამხედრო სპეციალისტების კაფედრები, ფაულტეტი სამხედრო-სახლავო ძალების ოფიცერთა მომზადების კურსებდა გადაეფიქრ, რათა მისი სტატუსი დაეკვიღა.

ავეიტსოს ომის შემდეგ, 2009 წლის დასაწყისში, სამხედრო-სახლავო ძალების გაუქმებასა და სახლავო შესახლვერებათ მტრისების პარალელურად ოფიცერთა მომზადებულ კურსებაც გაუქმდა. არადა, კურსები ფუნქციონირება, სამხედრო-სახლავო ძალების ოფიცრები და მძიმებები ცოდნის იმღლებინჩ, რამაც ამ წრეების ატორიე მონაწილეობდა. მართლმოდ იქნებოდა, ეს კურსები გაღასწავლო შინაგ საჭმთა სამინისტროს სასახლავო დეპარტამენტის დაქვემდებარებაში და ფუნქციონირება თვისი დანიშნულებით გაერტლებინას.

ამბამდ სამხედრო-სახლავო სპეციალისტთა მომზადების არაეთიარი ბაზა არ არსებობს. არადა, სახლავო შესახლვერების იხვე მტრებობთ სახლავო სპეციალისტების მტრე პარდა შემადგენლობს, როგორც სამხედრო-სახლავო ძალებს.

ოფიცერთა გარდა ხომადღებუ მსახურებში უმტროსი სპეციალისტები — მძიმებები და კაპრალები, რომლებიც შეადგენს ხომადღის სხედასხე საბრძო-

ლო ნაწილისა და სამსახურის პარდა შემადგენლობას.

კვატების შესდგენლობაში ასვე შედამ: შესახლვენი, მესუნაღლები, რადისტები, რადიომტრისტები (რადიოლოკაციური საღვრების ოპერატორები), მტრბრისტები, ფაულტეტი-კოსები, არტილერიისტები და სხვა სპეციალისტები, რომელთა ცოდნასა და ცვლიეციეცათა დაბოიღებულო ზღვამ გასული ხომადღის მტრ დასახულო ამოცანის შესრულება.

საქმის მტოდნე სპეციალისტად ჩამოყალიბებას სჭირდება საფუკელიანი თვროული და პრაქტიკული მომზადება, თნაც დროულად, სწორედ ამბრამ არის აუცილებელი საუღმრთლო სამხედრო სამსახურში გწვევის დაკარნება საკონტრაქტო სისტემის პარალელურად.

უნდა აღგვს სამხედრო-სახლავო ძალები და სახლავო სპეციალისტთა მომზადების ბაზა, საიდანაც შეუღმრთე იხინი გადინაწილეობან ხომადღებზე, საუღმრთლო სამსახურის გუგლის შემდეგ რაღდა ნაწილი სრულიდამებრ სამსახურის კონტრაქტით გაავრტლებუს.

მტორ ნაწილი კი რეზერვში ჩარიეცება, როგორც განითლებული და გამოცდილი სახლავო სპეციალისტი, რომელიც საბრძოლის შემოსევაში თვისი სპეციალისტის სამსახურებრივი მუკაღმობის შესრულებას შეუღმრთება, რაც საბრძოლო მზადყოფნის ხარისხის მტეორ ამაღლებას ნაწმავს.

ბრისტან დანდლის

სამხედრო ხომადღის კოფილი მეთაური

საზენიგო C-125-ების დაჭრა უეცლოა იყო საპაირო თავდახვის აქტუალურობა და განვითარების ასპექტები

თვდაცვის სამინისტროში ახალი ზღვარების მოხელის შემდეგ ერთი პრიორიტეტად გამოცხადდა საპაირო თავდაცვის განვითარება. სტატის მხანავი საპაირო თავდაცვის აქტუალურობის არსებული პრობლემებისა და სამომავლო ამოცანების განხილვა.

წინა წლებში (აგვისტოს ომამდე, ომის შემდეგ) ეწეროდა, რომ უნდა გაეყოს პასუხისმგებლობები: სამოქალაქო არ უნდა აიღოს თავის თავზე სამხედრო პირის შეცდომები და პირადად, სამხედრო თავისი შეცდომები არ უნდა ამოფაროს პოლიტიკური მხარდაჭერის კალაას. საზოგადოებაშიც უნდა ისწავლოს, რა მოხსილვის სამოქალაქო პირებს (პოლიტიკოსებს) და რა პასუხისმგებლობა დააკისროს სამხედროებს.

ჩვენი და სხვა ქვეყნების გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ ყველაფერი ფუჭდება თავდაცვის სამოქალაქო მინისტრის ჩარევასა იმ ხეობაში, რომელიც მისი კომპეტენცია არ არის და როცა საქმე სათანადოდ ვერ ეთივება, იძულებულია, გადაეფაროს სამხედრო

ჩინონებს, უკეთეს კრილიმ წარმოაჩინოს არსებული მდგომარეობა და გატარებული რეფორმების შედეგები.

ეს არ უნდა აწყობდეს არც ერთ მმართველ პოლიტიკურ ძალას. პოლიტიკური გუნდები იცვლებიან, არმია კი რჩება და განაგრძობს თავის საქმიანობას. მმართველმა პოლიტიკურმა გუნდმა უნდა უზრუნველყოს სწორი საკადრო პოლიტიკა, არც პროფესიონალიზმის უზენაესობა არმიაში, ფინანსების სწორი მართვა და სამოქალაქო კონტროლის სხვა სამართლებრივი თუ სოციალური საკითხები.

ამრიგად, ქვემოთ განხილულ ნაკლებანებებს და პრობლემებს მხოლოდ პროფესიონალური კუთხიდან მიუვლავთ ჩვენ არ მივციხდინა 1992-93 წლების სრულფასოვანი სამხედრო ანალიზი, რაც დიდი შეცდომა იყო. იმავეს გამოვრება 2008 წლის ომის საკითხში დაუშვებელია. ღმერთმა ჯნახ, რომ ბოლო ომი იყოს ჩვენს ისტორიაში. მაგრამ, თუ გავითვალისწინებთ რეგიონის სირთულეს, სამწუხაროდ, მშვიდად ცხოვრების ფუფუნება არც ახლა და არც მომავლაში არ გვექნება.

როცა პოლიტიკა ჩიხში შევა, ან ინტერესები ისე გადაიკვივება და დილომატია არუნას ისე სამხედროებს დაუიშობს, მხად უნდა ყოით ჩვენი ვალის მოსახდელად. ამისთვის გვინახავს მოსახლეობა.

დამუშეული შეცდომების გაანალიზებისა და გამოსწორების გარეშე კი დიდი მისიაა, რომ იმავეს გავიმეორებოთ მომავალშიც. რაც მთავარია, უნდა დამკვიდრდეს ტრადიცია, — სამხედრო ჩინონი გვმა პასუხი უნდა ავიღოთ თავიანთი გადაწყვეტილებებზე, როგორც ეს მიღებულია აშშ-ში, NATO-ს წევრ ქვეყნებში და თუნდაც ჩვენიან, ოღონდ სამოქალაქო სექტორში.

სამხედრო პირების პასუხისმგებლობის უნდა იყოს არა ვინმეს დასჯა, არამედ ამ კულტურის დამკვიდრება, დამუშეული შეცდომების გააზრება, ნაკლებანებების აღმოფხვრა და იმის შიშის, რომ საკუთარ გადაწყვეტილებებზე/ქმედებებზე პასუხი მთითხდება ყველას, რავითიან გვერდლამდე.

სამოქალაქო და სამხედრო მძალე-ჩინონების შორის პასუხისმგებლობის გამიჯვნა შუაიარაღებული ძალების ფე-

პოლიტიკის აუცილებელი პირობაა.

საპარო და პარსწინადო ბრძოლები, ისევე როგორც თანამედროვე ბრძოლები სხვა სახეები, ჩასიათლება დიდი დამაბულობითა და უკომპრომისობით, სწრაფმდობობითა და შეუპოვობითა ვითარების სიროულითა და შევიერი ცვალებადობით საპარო მონაწილეების საბრძოლო შესაძლებლობების ზრდასთან ერთად განუწყვეტლევ მატულობს საპარო თავდაცვის როლი.

ლოკალური ომებისა და შვიარადებული კონფლიქტების ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ხმელეთზე გამარჯვების მიღწევის აუცილებელი პირობაა საპარო სერცემი წინააღმდეგო ან სრული პატრონობის მოპოვება. საპარო სერცემი უსარატცობის მოპოვება უზრუნველყოფს ავიაციისა და ვარების დაჯგუფებების თავისუფლ და შედეგან მოქმედებას.

საპარო თავდაცვის როლი და მნიშვნელობა თანამედროვე საბრძოლო მოქმედებებში დღეს ვეღვას ესმის. თუცა, საპაროულის უახლეს 20-წლიან ისტორიას თუ გადავხედოთ, შეიძლება არ პართოდად დავთვიოთ იყო ცოდნა — არ იყო საშუალება, განდგა საშუალება — სადღაც გაუჩინარდა საპარო თავდაცვის შექმნის ცოდნა და უნარი. იმდია, დღეს, მოხერხდება ექსტანკორება ამ ორ ცნებას შორის და საპარო თავდაცვის განვითარებისათვის სახელმწიფოს მიერ გამოყოფილი დიდძალი თანხები რაციონალურად და ეფექტიანად იქნება ათვისებული.

სანამ საპარო თავდაცვის ვარითარების ასპექტებზე გადავალთ, არ შეიძლება მოკლედ არ განვიხილოთ ავიაციის ომის გამოცდილება საპარო თავდაცვისა და ავიაციის გამოყენებაში.

ამ 4 წლის განმავლობაში ექსპერტებისთვის ხელმძღვანელები იყო ევლანბარო ინფორმაცია, რომლის გარეშეც შეუძლებელია ღრმა და დეტალური ანალიზის გაკეთება. უნდა გვესმოდეს, რომ წარსულის გაკვითილების სწორად განაღლებების გარეშე წინ ერთ ნახევსაც ვერ გადავდგამთ.

ეგრავინ დაახსელებს ვრცე ერთ ომს და შვიარადებულ კონფლიქტებს, რომლებიც სრულიად არ იყოს შესწავლული. რა თქმა უნდა, ერთხანს ინფორმაცია, რომელიც ასახავს შვიარადებულ ძალების საბრძოლო მზადყოფნის ხარისხს, შესაძლოა დახურული იყოს ფართო მონბარებისათვის. მაგრამ ის

ინფორმაცია, რომლისთვისაც ვრცელი მოქალაქე იხდის ვადისახდებს, არ უნდა დაიმალოს. კრძოდ, **რამდენად სწორად და ეფექტიანად იხარჯება საპარო თავდაცვლევ გამოყოფილი სახსრები, რამდენადა დეკული ვრცელ ვადამხელები — ეს ის საკითხებია, რომლებზეც სრულიად უნდა მაქროვს ინფორმაცია მოსახლეობას.**

ამას გარდა, აუცილებელია სახმედრო მეცნიერების განვითარება, გასული ომების დროს შვიარადებული ძალების მოქმედებების სწორი შეფასება და ანალიზი, რათა აღმოთხერას დამუშეული შედეგები და, პირაქთა, დაინერგოს დედამით გამოცდილება.

ავიაციის ომზე როგორც ქართულ, ასევე რუსულ მუდამში ბერი ანალიტიკური სტატია დაინერა. ვრწინად „არსენალი“ 2008 წელს კითხვულს შევთავაზე სტატია სათაურით „ომის შემდგომი ანალიზი და რკომინდაციები“. ამბომ წინამდებარე სტატიაში მხოლოდ მოკლედ შეეხებოთ 2008 წლის ომის დეტალებს.

ინტერნეტის გარეცელებულ ინფორმაციაზე დაყრდნობით საპარო ძალების მოქმედებების შეიძლება რამდენიმე უარყოფითი მხარე გამოვიყოთ

1. საპარო თავდაცვის ოპერატული ხელოვნებისა და ტაქტიკის საფუძვლების უციოდინარობა ან უგულებლყოფა.

ველა დაინბრწინი ნაკლოუნება პირველიდან გამოიწვინარე იქნება, მაგრამ მანაც ვანიხილოთ.

2. რისკებისა და საფრთხეების არასწორი შეფასება.

ავიაციის ომამდე თავდაცვის სამინისტროს გამოცემა დეკუმენტი „თავდაცვის სტრატეგიული მიმოხილვა“ (იხს). ომის შემდეგ თითო თავდაცვის სამინისტროს სპეციალისტები აკრიტიკებდნენ ამ დეკუმენტს, რომ თითო-ერთი მარცხი არასწორ შეფასებებს მოკვეა.

რა თქმა უნდა, მოკლე ვადებში ვრწინარი დეკუმენტი შემოქმედების ვერ მოახდინდა საპარო თავდაცვის მოქმედებებზე და მიუხედავად მსგავსი დეკუმენტების არსებობისა, საპარო თავდაცვის ხელმძღვანელობას საკუთარი გამოცდილების შესაბამისად უნდა ეროქმედია.

ერთ-ერთ ომამდე სტატიაში კრიტიკულად ეწეროთ „თავდაცვის სტრატეგიული მიმოხილვა“ შესახებ, რომ დეკუმენტი საჭიროებს დახვეწას მეცნიერული თედასწრისთან და გამოეტქმედიით სურვილს, ამ დეკუმენტის

შემუშავებაში ექსპერტთა ვრწინად მსკერტის მიული მონაწილეობაში მარწინად ცისასა დეკუმენტის რამდენიმე ავტორი ამტკიცებდა, რომ ფართომასშტაბიანი კონფლიქტი მოსალოდნელი არ იყო, ვიაცი და ფლოტი ავარ ვეჭვარებოდა, ლაპარაკი იყო არმიის შეტყობებაზე და ა.შ.

თავდაცვის სტრატეგიულ მიმოხილვაში 2009 წლამდე პერიოდის სახმედრო ვარადებულ ვრცელვარო დასასრულების გარეშე ძალიან ნაივლ მომავლს გვისახავდა. აი, მაგალითად: „2007-09 წლებში ფართომასშტაბიანი სახმედრო ავრეხის აღბათობა დაბალი იქნება, თუცა არ გამოირიცხება მცირე შვიარადებული დაჯგუფებების თედასწრის შესაძლებლობა. ამასთანავე არ გამოირიცხება რუსეთის სამწოდლო ძალების დარწინა კონფლიქტურ რეგონებში და ა.შ.“

როგორც სპეციალისტებმა ტელევადაცემაში განვეიმარტეს, ომს გათვლილი იყო შემდეგ ვითარებებზე: კონფლიქტებს მოგვარებულა, საქაროულის NATO-ს წევრი ხდება და რუსეთთან ურთიერთობა დარჯვულარებულია. ამ საშიდან ერთ-ერთი პირობის დარადვევის შემთხვევაში ომს არ მუშაობო.

მიუხედავად ანეთ შედეგობებისა, საფრთხეების შეფასებაში, ვიპორებს, საპარო თავდაცვის სარდლობას უნდა ეროქმედა იყო, როგორც მოითხვის სახმედრო ხელოვნება და საპარო თავდაცვის საფუძვლები.

3. C-125 ტიპის კომპლექსების, ასევე ძველი რადარების შვიარადებიდან მოხსნა და ნაწილობრივ უტყობილება.

აქ ამქარად საპარო თავდაცვის ოპერატული როლის ხელმძღვანელობის ვადიდომბითან ვაკეცს საქმე. წყენ გვევდა (ახლაც გვევს) ამ ტყენების სპეციალისტები, ეს ძალიან მნიშვნელოვანი ფაქტორია იმისათვის, რომ ტყენაშეა შეინარწრო, როცა დენთის ხენი დეგას და საკითხებია, მოასწრებ თუ არა ახალი ტყენის ათვისებას.

მოკრე — ძველი ტყენის გამოყენება შესაძლებელია არ მხოლოდ პირდაპირი დანიშნულების, არამედ ცრუ-პოზიციების შესაქმნელად, შენიღბვის ღრისისთვის გასატარებლად.

ეს თქმაზე ომამდე ერთი წლით ადრე „არსენალი“ გამოქვეყნო სტატია „საპარო თავდაცვის უსაფრთხოების პრინციპები. ექსპერტის რკომინდაციები“. რამდენადაც ცნობილია, ომის შემდეგ

ტაქტიკური რეჟისის შეაზრებას ინციტატური რამდენიმე ძველი რადიო ადამგანეს, რაც უდროს დასასაღებელია.

4. ერთობლივად 3 სხვადასხვა ტიპის საზენიტო-სარაკტო კომპლექსის შესვივა.

დღე და მდღიანი ქვეყნისთვისაც კი, რომელიც მრავალრიცხოვანი არმია და გეოდეზიები შეიკრებიან აქვს პრობლემატური გაიადარებისას ერთდროულად რამდენიმე ტიპის შეიარაღების ათვისება, არცა თითოეულ კომპლექსს რამდენიმე თველი სპეციალისტის მქონე ადამიანი უწესურება.

ძალიან რთულია სტატიაში ვველა პრობლემის ვრცელად აღწერა, მაგრამ იმისათვის, რომ მოთხვედნას და სტატიის ადრესატებმა გაიგონ, რა პრობლემებზე საუბარი, უნდა ჩამოვთვალოთ ის სპეციალობები და თანამდებობები, რომლებიც საჭიროა ზოგადად ნებისმიერ ტიპის კომპლექსის მომსახურებისა და მართვისთვის.

ორკერძული ტიპის კომპლექსზე მოსამზადებელია სხვადასხვა რეჟისის მეთაური: ოცეულდამან ტაქტიკური და ოპერატორული დონის მეთაურებამდე, სხვადასხვა სისტემის ინჟინრები, კაპიტანისა და მართვის სისტემების სპეციალისტები, საბრძოლო მანქანების ოპერატორები, გათვლების ნომრები, მძლავრ-მქანისკოსები, ტექნიკური ქვედანაყოფების (მაგალითად, რაკეტების მომზადების, შემოწმების, შეჩახვის და ტრანსპორტირების) სპეციალისტები და სხვ. ასეთია ერთი კომპლექსის სრულფასოვანი ათვისება-დაკომპლექტების სურათი.

ჩვეს შემთხვევაში ვი მცირედად ხოვან საპაერო ძალებში ასეთისხედიდან დასაკომპლექტებელი იყო 3 ტიპის საზენიტო-სარაკტო ქვედანაყოფი. ამას თუ დავამატებ საზენიტო არტილერიის, გადახატან საზენიტო-სარაკტო კომპლექსებს, რადარებისა და საკომანდო პუნქტების სპეციალისტებს, შეივლებთ საკმაოდ რთულად გადასატრულ პრობლემას, რომლის დაძლევა-საც გამოცდილებასთან ერთად ფინანსური რესურსი და დრო სჭირდება.

ამ საბრძოლველბისა და საპაერო ძალების ხელმძღვანელობის არასათანადო ქმედების გამო ვერ მოხერხდა ახალშექმნილი ტექნიკის სრულად კომპლექტება-ათვისება. ეს პრობლემები დღესაც ძალიან შეუვედ დგას. ამას გარდა, დღეი შევდგამა იყო საზენიტო-სარაკტო კომპლექს OCA-ს შექნა. ეს სისტემა სსრკ-ში 60-70-იანი წლების

საზენიტო კომპლექსების შორის ვველა-ზე სუსტი და დაბალეფექტიანი იყო.

5. საპაერო თვადაციის ქვედანაყოფების დაუკუეუების არასწორი შერევა. არსებობს ვეტი, რომ საპაერო თვადაციის ორგანიზება წინასწარ დაგეგმილი და სათანადოდ გათვრებული არ იყო და არც ომის მსვლელობისას შექმნილა საჭირო საბრძოლო დოკუმენტები.

სხვაგვარად, რითი უნდა აიხსნას, რომ დაუკველი იყო ქვეყნის დედაქალაქი და უმადლესი შიავარსარდლის რეზიდენცია, ასევე ქვეყნის სხვა მნიშვნელოვანი ობიექტები?

აღბაო, ეს იმ მიზეზით მოხდა, რომ საპაერო თვადაციის ხელმძღვანელობის არ ვგონა, თუ ომი ცინხელის რეგიონის ფარგლებს ვაცდებოდა. მიუხედავად საპაერო თვადაციის ძალებისა და საშუალებების სიმწირისა, უნდა გამოყოფილიყო გარკვეული ძალები და საშუალებები დედაქალაქის, პორტებისა და სხვა მნიშვნელოვანი ობიექტებისა დასაცავად. გასაანალიზებელია ასევე საპაერო თვადაციის საშუალებების საბრძოლო წვობა უშუალოდ საბრძოლო მოქმედებების რაიონში.

6. სუსტი კოორდინაცია როგორც საპაერო თვადაციის ქვედანაყოფების შორის, ასევე ვარების სხვა სახეობებთან.

კოორდინაციას სამხედრო ენაზე ურთიერთქმედება ქვეია, რომლის ორგანიზება ერთ-ერთი რთული საკითხია არა მხოლოდ საპაერო თვადაციაში და მოითხოვს როგორც დრმა თეორიულ ცოდნას, ასევე ქვედანაყოფების მართვის პრაქტიკულ გამოცდილებას, განსაკუთრებით რთულ ვითარებაში.

ურთიერთქმედების მიზნები და ამოცანები დაუკუეების ვუქმეტიანობის გარდა, საპაერო მოწინააღმდეგეების მაქსიმალური ზიანის მიყენება, მოწინააღმდეგეზე უსწევრო საცეხლე შემოქმედება. ურთიერთაუფასობის უზრუნველყოფა და სხვა.

კოორდინაციის უზრუნველყოფის მიზნით მოხდა ომის შემდგომში სრულყოფილი რეორგანიზაცია, როცა ვიაცია და საპაერო თვადაცია ცალ-ცალკე სტრუქტურულ ერთეულებად სახმე-ღლეო რეორგანიზაციის სახლებლას გადაცემა. ამ რეორგანიზაციის უარყოფითი შედეგებზე ნაწილობრივ ვწერდით „არსენალიში“, ვფერო დეტალური განხილვა სტატიის გაგრძელებას ვუკვეთება.

7. არასწორი საკადრო პოლიტიკა და არსებული ინტელექტუალური რესურსის გამოუყენებლობა.

ეს საკითხი საკმაოდ ფაქტში თქნა და დეტალური განხილვისგან თავის შეკვეება ვუბს. ერთის თქმა შეიძლება, — არსებული ინტელექტუალური რესურსები სრულად არ იქნა გამოყენებული.

8. საბრძოლო მომზადების დაგეგმვაში წლეოური დონისხიბებების არასრული შესრულება ქვედანაყოფების საბრძოლო წერტილები მიმართული იყო ინდივიდუალურ მომზადებაზე. ომის წინა წლებში საპაერო ძალებში არ ჩატარებულა ოპერატორული და ტაქტიკური, ერთობლივი და კომპლექსური სწვლებები საპაერო თვადაციის ვველა ქვედანაყოფის მონაწილეობით საბრძოლო მოქმედებების შესახებ სვეტარების ვათამაშებით ასეთი სწვლებების გარეშე შეუძლებელია როგორც ქვედანაყოფების, ასევე მართვის ორგანოების ზარისხიანი მომზადება საბრძოლო მოქმედებებისათვის.

მითხველი ისე წუ ვთავებს, რომ თუ მხოლოდ ნაკლოვანებებს შევეყრა წარმატება არ ვგვეჩინა. რა თქმა უნდა, აღსანიშნავია რუსეთის ვიაციონისდის დიდი ზიანის მიყენება (საბოტნიტი მამოთვლიდ ვანადგურებული საფრენი აპარატების ტიპებს და რაოდენობის, მათი განადგურების დეტალებს ასეთი ინფორმაციის არსებობის შემთხვევაში) და მკერსაწინალო ბრძოლვის გამოცდილების მიღება.

„ლიგა“
სამკურნალო გამართიანება

სამსოკაოთლოგია

- ვრქციის ხარისხის ვაუმჯობესება
- სექსობრივი აქტის ვახანგრძლივება
- ვველა სხის სექსუალური დარღვევის მკურნალობა
- სექსუალური წარუმატებლობის მოლოდინის შიშის მოხსნა

ხელმძღვანელი პროფესორი არჩილ ბაქრაძე

მის: თაბუკაშვილის №19ა ☎ 890 32-21-21; 32-21-21, 72-59-39

www.league.ge

ასევე უნდა აღინიშნოს საპაერო თვდაცვის სამხედრო მოსამსახურეთა მონაწილეობა და სულისკვეთება, მათ შორის ხელმძღვანელობისაც. ამ ყველაფერს მაშინ მიუყვება ფასი, თუ საპაერო თვდაცვის ქვედანაყოფების მოქმედებების სრული ანალიზი და შეფასება გაკეთდება, შევინარჩუნებთ ამ კადრებს, რომლებიც ბრძოლებში მონაწილეობდნენ, მოხდება მათი შემდგომი სწავლებების უზრუნველყოფა.

წარმატების, ასევე მონაწილეობისთვის მიეძღვრული ზარალის სწორი შეფასება უნდა შეგვექმნას. ამისათვის უნდა გავარკვიოთ რას წარმოადგენს ცნება „საბრძოლო შესაძლებლობები“. ამ საკითხზე მსჯელობა ასევე გვექნება სტატიის შემდეგ ნაწილში.

ავგისტოს ომში საპაერო თვდაცვის ქვედანაყოფების მოქმედებების შეფასებისას, პირველად უნდა გავარკვიოთ არსებობდა თუ არა საპაერო თვდაცვის ძალებისა და საშუალებების საბრძოლო გამოყენების სათანადო გეგმა და დოკუმენტები, როგორც გრაფიკული (რუკები), ასევე ტექსტუალური (ბრძანებები, განკარგულებები).

ასეთი დოკუმენტები მზადდება როგორც ხარდლობაში, ასევე სამხედრო ნაწილებში და ყველას ეკისრება პასუხისმგებლობა მის მიერ მდებარე საბრძოლო გადაწყვეტილებებზე.

გადაწყვეტილებებში (დოკუმენტებში) ასახული უნდა იყოს საპაერო თვდაცვის დაგეგმვის/ქვედანაყოფის შემადგენლობა და გადასატრევი ამოცანები, საბრძოლო მოქმედებათა ვარიანტები, დასაცავი ობიექტები (ქალაქები, მნიშვნელოვანი სამრეწველო-ეკონომიკური რაიონები, ჯარების დაგეგმვები) და ამისთვის საჭირო ძალები, რომელი ამოცანების გადაჭრაზე ან რომელი ობიექტების დაცვაზე უნდა იყოს ძირითადი ძირითადი ძალისხმევა, საბრძოლო მოქმედებების რაიონები (საბრძოლო პოზიციები), ურთიერთქმედების საკითხები როგორც ჯარების სხვა სახეობებთან, ასევე საპაერო თვდაცვის ქვედანაყოფებს შორის, ძარივის და ლოგისტიკის საკითხები და სხვა.

მთლიანობაში დაკუმენტების საკმაოდ დიდი პაკეტი შეიქმნება და თუ ასეთი დოკუმენტები არსებობდა, ისინი შესწავლილი უნდა იყოს სრული ანალიზის გასაკეთებლად და სწორი დასკვნის გამოსატანად.

თუ ეს დოკუმენტები არსებობდა და იმის შემდეგ განადგურდა, მაშინ უნდა არსებობდეს შესაძამისი სარეგისტრაციო ჩანაწერები ამ დოკუმენტების რე-

საპაერო თვდაცვის საშუალებების მობილურობას ყოველივეს დიდი მნიშვნელობა ენიჭება

გორც შექმნის, ასევე მათი არსებული წესით განადგურების თაობაზე. ამ შემთხვევაში მონაწილე პირებმა დეტალურად უნდა აღწერიონ ჯერ ეს საბრძოლო დოკუმენტები და შემდეგ კი საკუთარი მოქმედება-გადაწყვეტილებები საბრძოლო მოქმედებების მსვლელობისას.

საბრძოლო მოქმედებების წარმოების, ასევე საპაერო თვდაცვის არსებული მდგომარეობის დამა ანალიზი მოგვეცემს იმის საშუალებას, რომ შევფასოთ რა გვაქვს, რა დონეზე ვართ, რა შეიძლება გამოვიყენოთ ასაშენებელი შენობის ფუნდამენტად თუ კედლებად,

რამდე უნდა დავაშინოთ ის, რაც საპაერო თვდაცვის განვითარების პროგრამული დოკუმენტებით იქნება გათვალისწინებული.

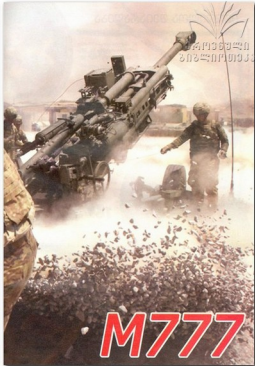
სტატიის შემდეგ ნაწილში კი ვიმსჯელებთ საპაერო თვდაცვის განვითარების ასპექტებზე, კონცეპტუალური და პროგრამული დოკუმენტების შექმნის პროცესის თვისებებებზე.

ამირან ხალაშვილი

საპაერო თვდაცვის ექსპერტი
საპაერო ძალების სარდალი
2003-2005 წლებში

საგარეო
დაცვის
სამსახური

M777

▼ ინდოელ მეომარს აბჯარი არ აცვია, მაგრამ ფარი და პატა აქვს

► ინდური ფარები ხშირად ორნამენტირებული და კაშკაშა ფერებით იყო შეღებილი.

166 ინდოეთს იარაღის წარმოების უნიკალური ტრადიცია ჰქონდა. დაახლოებით 1650-1800 წლებში უზარმაზარი ტერიტორია პიმალაის სამხრეთით, თანამედროვე ინდოეთი, პაკისტანი და ბანგლადეში დაყოფილი იყო უამრავ პატარა სახელმწიფოდ. თითოეულს საკუთარი ჯარი ჰყავდა და სხვადასხვა სახის იარაღი ჰქონდა.

167 ხანდა გრძელი, სწორპირიანი ხმალია. მძიმე, ორღესული პირი აქვს და უმეტესად დიდი ვადა, რომ მეომარს ორივე ხელით დაეჭირა. უფრო დიდი ხანდა მეომარს მხარზე ღვედით ჰქონდათ გადაკიდებული.

168 ინდოელი ჯარისკაცები პატას იყენებდნენ. ეს იყო ხმალი, რომლის ჯვარედინ თითქმის იდაყვამდე სწედებოდათ. ამით მეომრის ხელი დაცული იყო. პატა ძირითადად საჩხელეტი იარაღი იყო, განსაკუთრებით მაშინ, როცა ქვეითს ზურგიდან უტყუდნენ, მაგრამ ნაკლებად ეფექტური იყო ასაკაფად.

169

ტალღარი, მოზრილი ხმალი, ცალმხრივიპირიანი იყო. მას სწორი ვადა, ცენტრში — გამსხვი-ლებული, და ჯვრისებრი ჯვარედო პქონდა. ტალღარს ვერცხლით, ოქროთი და ნახევრად ძვირფასი ქვებით ამკობდნენ.

▲ ტალღარი პირველად დაახლოებით ახ. წ. 1000 წელს გამოჭედეს და თითქმის 900 წელი იყნებდნენ ბრძოლაში. ტყვებშიც ეფექტური იყო.

170

ინდოელებს საბრძოლო ხაილოები ჰყავდათ. ხაილოს ზურგზე დამაგრებულ კალათისებერ კოშკურაში (პოუდაპი) ადრეულ ეპოქაში მშვილდოსნები, მოგვიანებით კი ცეცხლსასროლი იარაღით შეიარაღებული მეომრები იხხდნენ და მტერს ესროდნენ.

► აბჯარს საბრძოლო ხაილოებსაც აცმევენენ. კოშკურაც, რომელშიც ჯარისკაცები იხხდნენ, ხშირად რკინით იყო დაფარული.

171 პოლინეზიელები აბჯრისა და ფარის გარეშე იბრძოდნენ. წყნარი ოკეანის კუნძულებზე პოლინეზიელი ხალხები ცხოვრობდნენ. ფროპელებთან კონტაქტამდე, დაახლოებით 1750 წლამდე, კუნძულელები ნატურალური მასალისგან გაკეთებულ იარაღს იყენებდნენ. ისინი ბრძოლაში უფრო ოსტატობას ანიჭებდნენ უპირატესობას, ვიდრე აბჯარს, თუმცა ზოგიერთი მეომარი თავდასაცაუად ქოქოსის ბოჭკოსაგან ნაქსოვ სქელ პერანგებს იცვამდა.

172 კუნძულელები ზვიგენის ხმლებს კბილებისგან აკეთებდნენ. დასავლეთ პოლინეზიაში ზვიგენის კბილებს ხელკეტებზე ამაგრებდნენ და აკეთებდნენ ტებუჯეს, — ხელჩართული ბრძოლის სასტიკ საკაფავ იარაღს.

▼ პოლინეზიური საბრძოლო კანოე მეორე კუნძულის დასალაშქრავად მიემართება. შეიარაღებული მეომრები ნიშებს უსვამენ.

174

საბრძოლო ხელკეტიც გაგრცელებული იარაღი იყო. ხის ხელკეტი მილიანი ხის ნაჭრისგან მზადდებოდა და ერთ მეტრზე დიდი სიგრძის იყო. მას ფართო, მძიმე თავი ჰქონდა და დაფარული იყო ჩუქურთმებითა და ნახატებით.

173

გველა ბუმერანგი როდი ბრუნდებოდა უკან. აბორიგენი ავსტრალიელები შუბსა და მშვილდ-ისარსაც ისევე ოსტატურად ხმარობდნენ, როგორც ბუმერანგს. ამ მძიმე სასროლ ჯოხს ისეთი ფორმა ჰქონდა, რომ ჰაერში ბრუნავდა და მისი სროლა დიდი სიზუსტით შეიძლებოდა. მხოლოდ მსუბუქი ბუმერანგი, რომლითაც ფრინველებზე ნადირობდნენ, უბრუნდებოდა მსროლელს.

▼ ბუმერანგზე სხვადასხვა ფიგურას კვეთდნენ ან კამკაშა ფერებით ხატავდნენ.

175

მაორები ხის იარაღებით იბრძოდნენ. ახალი ზეღანდიის მკვიდრმა მაორებმა ხელკეტის უნიკალური ტიპები შექმნეს. მაგალითად, მერუ, რომელსაც მოკლე ტარი და ფართო, მომრგვალებული პირი ჰქონდა. მერუ საჩუბი იარაღი იყო.

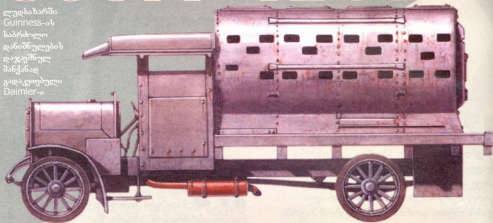

დაუფერკაპლია

ფიჯის კუნძულის მკვიდრნი ხშირად ანანასის მსგავსი ხის ხელკეტებით ებრძოდნენ მტერს.

საპოლიციო

ლუდსახარში
Guinness-ის
საბრძოლო
დანართლები
დაჯეკმენელ
მანქანად
გადაკეთებული
Daimler-ი

ავტოსპეცბენიკა

ლუდსახარშის ავტომობილი აჯანყებულთა წინააღმდეგ

1912 წელს დიდა ბრიტანეთმა ირლანდიის ავტონომიაზე კანონი მიიღო, მაგრამ პირველმა მსოფლიო ომმა ისედაც დიდ ღრობე გაჭერა კანონის აღსრულების ვადა კიდევ შეტად გააჩანგრძლივა.

ირლანდიის თვითმმართველობისთვის პარიზის შექმნილი ირლანდიელებმა ეროვნული წინააღმდეგობის გაძლიერებით უკახუეს, რომელიც სულ უფრო რადიკალურ სახეს იღებდა.

XX საუკუნის დასაწყისში ირლანდიაში დამოუკიდებლობისთვის შებრძოლი სხვადასხვა მიმართულებით

ბევრი ორგანიზაცია არსებობდა და მათ შორის იყო „ირლანდიელთა რესპუბლიკური სამხრ.“.

ეს ორგანიზაცია თანამედროვე ირლანდიის რესპუბლიკური არმიის (IRA) წინამორბედი იყო და მას საკუთარი გასამხედროებელი რანგები და ჯგუფები ჰქონდა.

1916 წლის 24 აპრილს დუბლინში საფრენიანი მფლავრება დიდ გამოხველაში გადამხარდა, სადაც შამხანები თა და მისტოლტებით შეიარაღებულმა ირლანდიელებმა ქალაქის ცენტრში რამდენიმე ადმინისტრაციული შენობა დაიკავეს.

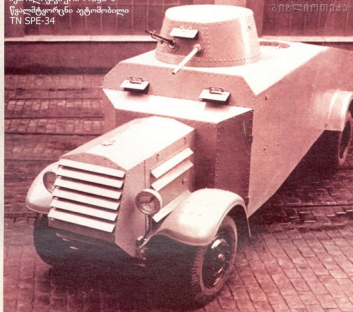
აჯანყების ერთ-ერთმა ორგანიზატორმა, პოეტმა და დრამატურგმა პატრიკ პენრი პარსმა ცენტრალური ფოსტის კაბეზე დამოუკიდებლობის დეკლარაცია წაიკითხა და დამოუკიდებელი ირლანდიის – მწვანე-ოქროსფერი დროშაც აღმართა.

ორ დღეში ბრიტანეთი აჯანყების დიკვიდაციას შეუდგა, მაგრამ შენობებში ჩასაფრებული ირლანდიელები დუბლინის ქუჩებში იხვლისელ ჯარისკაცებს დიდ საფრთხეს უქმნიდნენ. არადა, ბრიტანელებს ჯეჟმანეკომობილები არ ჰქონდათ და რამდენიმე ავტომობილის სასწრაფოდ დაჯეჟნა დასჭირდა.

1930 წელს ბერლინში უმუშევართა წინააღმდეგ პოლიციამ წყალმტკიცორონი Mercedes-ი გამოიყენა

ნეოსოლოგიური Praga-ს
წყაღმტვორცი ატომობილი
TN SPE-34

დუბლიში, ინსიკორის რაიონში, მე-3 სარეზერვო საკავალერიო პოლკის სპეციალისტებმა 10 ხი-ში ღულახარმ Guinness-ისგან მიღებულ Daimler-ის მასის ოთქელის ქება დაუყენეს, მძღოლის კაბინა სანახევროდ და ძრავა მილიანად ღლიონის ფურცლებით შემოსეს.

ფოლადის სქელი ფურცლებისგან დაშადგებული ქება სადესანტო ნაკვეთრის დანიშნულება ასრულებდა. მასზე გამოქრალი ნამდვილ სათოფურებთან ერთად ირანდიელი მსროლელების დასაბნეველ რამდენიმე მახატულიც იყო. ანალოგიურად კიდევ სამი ჯეჟმანი-მანქანა — ორი ორთქლის ქებათ და ერთიც სწორი კვლებით დაშადდა. იმპროვიზებულმა დაჯეჟმულმა მანქანებმა ქალაქის ბრძოლებში ბევრი ბრიტანელი ჯარისკაცის სიცოცხლე გადაარჩინა.

**სამხედრო
ჯაჟმანაპრომოილიაი
და დემონსტრაციები**

პირველ მსოფლიო ომში დამარცხებულ გერმანიას ვერსალის ხელშეკრულებამ ჯეჟმანტექნიკის ყოლა აუკრძალა, მაგრამ გამარჯვებულ ქვეყნების მალევე ამ აკრძალვის გადახედვა მოუხდათ.

მისიე ეკონომიკურმა მდგომარეობამ გერმანიის მრავალ ქალაქში მოსახლეობა ქუჩებში გამოიფინა და დემონსტრანტები პოლიციელებს ხშირად ქვებითა და ღლიონის ჯოხებით უმასპინძლებდებოდნენ.

დემონსტრაციების აღსაკვეთად გერ-

მანიის პოლიციამ 150 ჯეჟმანტეომობილის ყოლის უფლება მიიღო.

მოკლე დროში დაშადგებულ Benz-ის VP21, Ehrhardt-ის M21 და Daimler-ის DZR ტიპის დაჯეჟმულ მანქანებს ბარიკადებში გაღწევისთვის სპეციალურად ცხვირი გაუქლიერდათ და საჭირების შემთხვევაში ორორი ტყეიამფრქვევის გამოყენებაც შეე-

ლოთ ცეცხლის გახსნის საშუალება კორპუსში დტანებული სათოფურებიდან პოლიციელებსაც ჰქონდათ.

1931-33 წლებში პოლანდია ძლიერ ეკონომიკურ კრიზისში აღმოჩნდა და ქალაქები არეულობამ, გამოხვლებმა და დემონსტრაციებმა მოიცვა.

1934 წლის 4 ივლისს ამსტერდამის ქუჩებში უშუევერები გამოიფინენ და პოლიცია მათ დამალას შეეცადა. დემონსტრანტებმა პოლიციელებს ქეები დაუმიხეს და ბარიკადების აგება დაიწყეს, ხოლო წესრიგის დასაკეად ქუჩებში მოსიარულე ჯარისკაცებსა და კავალრისტებს ხშირად შენობების ზედა ხართულებიდან ქეებსა და ხეგ მისიე საენებს აერიფინენ.

ძალიაობის შესაწერებლად პოლიციამ GMC-ის მასხე დაჯეჟმული და Wijnman-ის კონსტრუქციის სამ-სამი ჯეჟმანეკტომობილი გამოიყენა და მათი დახმარებით წესრიგის დამყარებაც მოახერხა.

ანალოგიური საშუალებებით ვერდიფინენ დემონსტრანტებს ბრიტანეთის იმპერია, საფრანკეთი, ბელგია, არგენტინა, ბრაზილია და ხეგ ქვეყნები.

ქუჩებში სახმედრო ჯეჟმანეკტომობილებისა და ტყეიამფრქვევის გამოყენება ყოველთვის დიდ რისკთან იყო

გვებატის პოლიციის დაჯეჟმული Mercedes-Benz G320 დემონსტრანტებთან შეტაკების შემდეგ

Wasserwerfer 10000 — წყლის ტყვიანობა 10 000 ლ, წინა ორი ლაფეტი 65 მ-ზე და ერთი უკანა კი — 50 მ-ზე მოქმედებს

დაკავშირებული და შეტაკების არცთუ იშვიათად მსხვერპლით მიჯრდებოდა, ამიტომაც დემონსტრაციების დაშლის უფრო მსუბუქი და ქუჩანური საშუალებების საჭიროება გაჩნდა.

20-იანი წლების ბოლოს მომწიფდა საპოლიციო დაჯგუფებული მანქანის შექმნის იდეა. ეს იქნებოდა თხელი ჯავშნით შემოსილი კომერციული ავტომობილი, ერთი ტყვიამფრქვევითა და წყლის ბრანდსპოტიით.

1930 წელს ბარლინში დემონსტრანტი დასაჯელად კოლიციისა

საქტორით Mercedes-ის ბაზაზე დამზადებული სარწყავი და დაჯგუფებული ავტომობილის ძიბრები გამოიყენა.

მანქანის კაპოტი-კაბინა ფოლადის ფურცლებით იყო შემოსილი და უკან კი წყლის ცისტერნა ჰქონდა. კაბინის თავზე დაფეხებული წრიულად მბრუნევი კომურა ბრანდსპოტიით იყო აღჭურვილი, ხოლო მასში მყოფი მსროლელი სათოფურიდან ზიტუაციას აკვირდებოდა და საჭიროების შემთხვევაში დემონსტრანტებისკენ წყლის ჭკელს მიმართავდა.

მანქანის შიშობაბასა და ბრანდსპოტზე წყლის მიწოდებელ ტუმბოს ერთი ძრავა ემსახურებოდა, ამიტომ წყლის ჭკელის გასროლა მხოლოდ გაჩერებული მანქანიდან იყო შესაძლებელი.

ანალოგიური პრინციპით მომუშავე მანქანა რუმინეთის პოლიციამ წყბოს-

ლეკაიში ქარხანა Praga-ს შეუქმნა.

საქტორით ავტომობილის TN-ის ბაზაზე დამზადებული წყალსატორცნი მანქანა TN SPE-34-ის აჭზი 5 ათა ლიტრ წყალს იტევდა და გასაფრქვევად ისიც ბრანდსპოტს იყენებდა, რომელიც წრიულად მბრუნევი ერთადგილიან კომურაში 7,92 მმ-იან ტყვიამფრქვევთან ერთად იყო მოთავსებული. უკაიპის აღჭურვილობაში დამატებით კიდევ საკვამლე 100 ზელფუმბარა შედიოდა.

წყალი დემონსტრაციების დაშლის ბევრად ქუჩანური საშუალება იყო და ის კიდევ ერთხელ 50-იან წლებში დასავლეთი გერმანიაში გაიხსენეს, როცა ქუჩის აქციების რაოდენობა მომარტა.

პირველი წყალსატორცნი მანქანის სუსტ მხარეთა გათვალისწინებით Magirus-ის, Mercedes-ის, MAN-ის, Bussing-ისა და Ford-ის სასესებ დამზადებული მანქანების ბრანდსპოტიტზე წყლის მიწოდებელ ტუმბოს თავისი ძრავა ჰქონდა და მოძრაობის დროს ნაკადის მიმუდგას არაფერი აფერხებდა.

როცა ქუჩებში ხიწნაზე იყო, მამრ მანქანებს სასმელი წყალი გადაკქონდათ ან ქუჩებს რწყავდნენ.

გასული საუკუნის 70-იანი წლების ბოლოს დასავლეთ გერმანიის პოლიციამ Mercedes-ის ბაზაზე დამზადებული თანამედროვე წყალსატორცნი მანქანების პირველი ნიმუშები მიიღო.

სპეციალურად შეიძრა უკაიპტო მოდილი, რათა დემონსტრანტებს კაპოტზე შეტოიის საშუალება არ ჰქონ-

ჩებებმა BRDM-2-ს „რენოს“ ძრავა დაუყენეს, წინიდან დიდი ჯავშანშუშა და ბულდოზერის ფრთა გაუკეთეს

ხილავს და კაბინა 7 მ-იანი ფოლადის ფურცლებით დაფარა. ფანჯრებს ლითონის შესრუბი გაუკეთდა და კაბინის იატაკი წყალსატკეორნი ორი „ქვეშები“ გამოინდა.

თანამედროვე ტანდემი

თანამედროვე წყალსატკეორნი მანქანებში ბრანდსმოტივი კაბინიდან დასტანციურად, ლილავებითა და ვიოპტით იმართება.

წყლის აუზების ტევადობა 6-10 ტ-ს აღწევს, ხოლო წყლის ტუმბოების შერამოვებლობა წმ-ში 40-60 ლ-ია, რომელიც წყალს 11-12 ატმოსფეროს წნევით დაახლოებით 60 მ-მდე მანძილზე გატკეორნის.

ასეთი ძალიან ჭველს 5 მ-ზე თავისუფლად შეუძლია ადამიანის თვალის ამოგდება, შიდა ორგანიზმის დაზიანება და ძვლების გადმტეორნი, ხოლო 30 მ-მდე მანძილზე ამტკეორნულ ძალას აბარუნებს.

წყალს ზოგჯერ საღებავსაც ურევენ, რათა დემონსტრანტთა დაკავება გაადვილდეს. ასევე შესაძლებელია ცრუქლასდენი გაზის წყალთან შერევით ან მის გარეშე გაფრქვევა.

გარდა ამისა, წყალსატკეორნი მანქანების აღჭურვილობაში შედის ბამპერის ქვედა წყლის ლაფეტები, ბარაკადების დასანერვე ბუღლოზურის ფრთა, ვიდეოკამერები და ა.შ.

წყალსატკეორნი ავტომობილები წარმოების ლიდერად ითვლება ავსტრიული ფირმა Rosenbauer-ი, რომელმაც სახელი სახანძრო მანქანებით გაითქვა.

გასული საუკუნის 90-იანი წლების დასაწყისში ავსტრიულმა ფირმამ მოედლო Rosenbauer RWD 10000 წარ-

მოადგინა წყლის ქვეშების კაბინიდან დასტანციურად მართავი სისტემით.

ავსტრიულმა ბრანდებზე ხანძრის საფრთხეც გაითვალისწინეს და ცეცხლქრობი ქაფის აუზი დაუმატეს, საიდანაც ქაფი მასის ქვეშ დაეყენებულ იქნა მურქვეშებიდან გათვრქვევა.

როცა წყალსატკეორნი მანქანებით ვერ ზრუნება დემონსტრაციის დამსწერ, მამინ საქმეში საპოლიციო ჯეშანტრანსპორტირები ერთვებიან, საიდანაც პოლიციელები დემონსტრანტებს პლასტმასის ან რეზინის ტყვიებსა და სპეცსამუალებებს ესერან.

ამ დანიშნულებას კი შეტწილად სამხედრო ჯეშანტრანსპორტირები ასრულებენ — ვეიპტემში Fahd-ი, ზეხთში БРДМ-2, ფილადიბენზე V-150 და ა.შ.

ძარბოვლი გამოცდილება

სამტრია კემარში ხელისუფლების მიერ ორგანიზებული დემონსტრაციების გარდა ვველა სხვა გამოსულა აკრძალული იყო და მისი აღკვეთა ველებოდა შინაგანი უარისა და შილციის ფორმირებებს, რომლებსაც ზოგჯერ აფშის ნაწილებიც ექმანებოდნენ. დემონსტრანტებს საბჭოთა ქვეყანა ებრძოდა ხელკეტებით, მესანერეთა ნინტებით, ცეცხლსასროლი იარაღით, სხვადასხვა სპეცსამუალებით, საბრძოლო ჯეშანტქეიციით და ა.შ.

ამ სამუალებებისა და შეითდების მთელი სამწარე საქრთველის მოსახლეობამ თილილში 1956 წლის 9 მარტსა და 1989 წლის 9 აპრილს საპრეტესტო გამოვლდების დროს იწენია, რაც შრეპოლრაცხოენი მსხვერპლით დასრულდა.

იმ პერიოდში კომუნისტური რეჟი-

მი დემონსტრაციებთან ბრძოლის სხვა საშუალებებს არ ცნობდა და არც ექვემდებარებოდა. თუმცა მასობრივი თავშეყრის ადგილებში განსაკუთრებით კი ფეხბურთის მატჩების დროს სტადიონებზე შადაფიწინამა უყუდლოვის რანქენიმე სახანძრო ავტომობილი იშეოყებოდა.

დემონსტრაციების დასაშლელად ქრთოლმა პოლიციამ წყალსატკეორნი მანქანები პირველად 2007 წლის 7 ნოემბრს გამოიყენა. მამინ რუსთაველის პროსპექტზე დემონსტრანტების დასაშლელად პოლიციებმა Mercedes Axor-ის ბაზაზე დამზადებული ისრავლის ფრმა Beit Alfa Technologies-ის წარმოებულ RCU 6000I ტიპის წყალსატკეორნი ავტომობილები გამოიყენეს.

ოგვე ტქეიკა გამოიყენანს 2012 წლის 26 მაისის ღამეს საპრეტესტო აქციის დასაშლელად.

ერთი ასეთი წყალსატკეორნი ავტომობილი დაახლოებით 400-450 ათასი დოლარი ღირს.

თმწარ რანსინძი

RCU 6000I: დაშაადებულია Mercedes 1828 Axor-ის (4X4) ბაზაზე, მაქსიმალური სიქჭრე — 100 კმ/სთ-ში, ვეიპაი — 2 კაცი, ცისტერნის ტევადობა — 6 ათასი ლ, ტუმბოს წარმადობა — 46 ლ/წმ-ში, ჯეშმანდაცვა — 2A კლასი, ღირებულება დაახლოებით 400-450 ათასი დოლარი

წყალს გატკეორნის უწვევად, ან მოკლე და ან გრძელი იმპულსებით 60 მ-ზე.

აქვს საღებვისა და აქტიურ ნეთერებთან აუზები, შეუძლია ცრემლსადენი პირის წყალთან ერთად ან ცალკე გაშვება

აღჭურვილია — ვიდეოკამერებით, მართავი პროექტორით, სასიგნალო-ხმაქაღლაქმლაქარაკე ღანადგარით, შეუქმნაურისა და წინაქის პირით დატენილი ხელეუმპარების გასრავლის საშუალებებით, ბუღლოზურის ფრთის, პირსებან დაცვისა და ხანძარქქრობი სისტემით.

ისრავლის ფრმა Beit Alfa Technologies-ის წარმოების წყალტკეორნი ავტომობილი RCU 6000I

უკრაინელი მოხალისის ჩანაწერები: საქართველს ფ-ის სხელი შეეძღვნა

(დასასრული. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ 2013, №4)

მაშინვე მოიტყბნა აღჭურვილობა და რუსული წარმოების იარაღი: ორი ავტომობილი, ამდენივე მსუბუქი ტყვიამფრეშვეი ППК-74 და სამი ППГ-7М ოპტიკური სამსხინი.

ერთ-ერთ ავტომობილს სრულკომპლექტური ჰენალი ჰქონდა და მაშინვე შეეთვისებ. იარაღი პარლამენტის სარდაფში არსებულ სწიშბში გადმოვიცეს, ხოლო ტანსაცმელი საქართველოს სასასწრაფო ჯარებიდან შევიღეთ.

საქართველოს სახელმწიფო საბჭო და მისი ჯარები იმ დროს აფხაზეთში განცილებილ მარცხის გამო თითქმის პარალელურად იყვნენ. წყნ კი საბრძოლო მოქმედებებში მონაწილეობის უფლება არ გვქონდა. ამჟამად დროს ზეადასტებს სენაკ-აბაშა-სამტრედიის მიმართულებით შეტევა ჰქონდათ დაგეგმილი. ხმა დადიოდა, რომ მათ რაგანში დაახლოებით 150 კისაჲ და 50 წყნარი თეთი შამილ ბასაქვის მეთაურობით იბრძოდნენ.

კვირში პოლიტიკურმა ხელმძღვანელობამ ჩათვალა, რომ შეიძლებოდა დაპირისპირების ხაზისგან ტყვი გადმოაგდოდა და მოქმედება მხოლოდ სამხედრო დაეკავრებოდა ან მრეწველობის რანგში, ოღონდ საომარ მოქმედებებში მონაწილეობის გარეშე.

ბრძოლაში ჩაბმა შეგველო მხოლოდ თვალცივის მზნით ან თუ დამტყვიებოდა, რომ ზეადისტების მხარეს მართლაც იბრძოდნენ კახაქები და წყნები.

ამ დროისთვის წყნს მეთაურს ძველმა ჭრილობებმა გაუსხინა და პარველი „როის“ მეთაური ავტომობილურად აკეთი გახდა. 10 ოქტომბერს დილით წყნს „ლაშში“ ჩავსხედით და სამტრედიისკენ გავეშვებურეთ.

ინტერნატის სადანბი დღეები

სამტრედიის „მხედრონის“ ბაზაში იმეფ დღის საღამოს ჩავყვით და მწელად აღსაზრდელი ბავშვების ინტერნატში გაერთვებით ამ ამბავმა დიდი მომტკარა, მაგრამ მეორე მხრეჲ ვი თითქოს სიმბოლურად იყო.

ინტერნატი ჯერ კიდევ ომამდე გააუქმეს. მასწავლებლებს ხელფასების გადახდა შეუწყვიტეს და ბავშვები შშილებმა წაიყვანეს. დარჩნენ მხოლოდ ოხანი, ვისაც წასასვლელი არხად ჰქონდა.

1993 წლის შემოღობამზე იქ შეიადრე წლის ბიჭი იყო, სამხელი ოხაგარი, სახელად აკაკი. იმუნად ცქვიტი და მოზრზრებული იყო, რომ უნებურად იფიქრებდა, რომ რადიკის დავიძვებდა. მაგრამ იგი რატომღაც თანამშემულეობთან ურთიერთობის ამჯობინებდა და ამისთვის სამავთროსაც ხში-

რად იღებდა ხოლმე. აქვე იყვნენ მასზე ოდნე უფროსი ბიჭებიც, რომლებიც მხედრონელებში იყვნენ გათქვეფილნი. მათ უკვე აცოდნენ ავტომობილის სროლა, ცეცხლის ხაზზეც ნამოფი იყვნენ, სადაც ნანახი ჰქონდათ, თუ როგორ იხიციებოდა ხალხი, ანდა როგორ აწამებდნენ ადამიანს დაკითხვისას, როგორ იღუპებოდა მთერადი მებრძოლი მხოლოდ იმის გამო, რომ ავტომობილს დამცველზე არ დააყენა.

სამტრედიის „მხედრონის“ მეთაური ვიკა ვამაკიძე იყო. იგი წყნს მომდევნო დღეებში ძალიან დაეცხებარა საურთოდ კი ეს თადარავის სერჯანტი რეკლამური ჯარების კარგ მეთაურად ჩამოგალიბდა.

ინტერნატის ეზოში, სახელოსნოს წინ, მოწყობილი იყო სამხედრო ტექნიკის იმპროვიზებული პარკი. აქ იყო **БМ-21 Град**-ი, ხალხური ცეცხლის თეთინაკითი დანადგარი, **Зил-131**-ის ძარაში დაყენებული **С-8К** ტიპის რაკეტების გამშვები ორი სამველმეწერი დანადგარი, რომელსაც ხალხი „რურსებს“ ეძახდა, **БРДМ-2РХ** ახალი „კოლხისის“ დიზელის ძრავი, ჭურჭების გადამტანი თეთიმძლელი **КамаЗ**-ი, სტანდარტული **КамаЗ**-ი ტრტორი თბილისიდან კიდევ ორი **Т-72**-ის ნამტრანის ველოცე.

შე, რა თქმა უნდა, ძალიან დამაინტერესა „გრადა“. დანადგარის მძლი, ზონმა ორმოცი წლის კაცი, სა-

ხელა აღმისი, მეთაურისა და მასთან ერთად დამძინებლის მოვალეობასაც ახრულებდა. მას ჯარში არასოდეს უმსახურია, მაგრამ სამაჲო კარგო არტილერიისტი და საიმედო აღამაინ აღმორ-წდა.

საკონტროლო შემოქმედისას აღ-მინდა, რომ მანქანა ახალი იყო (1990 წლის გამოქცეა), მაგრამ სამხნელ მდგომარეობაში. ეს სამხედრო მანქანა ქართველებმა აფხაზებს წართვეს. მერე უკანდახულ სამთაერობო ჯარებს ზეადისტებმა წამოართვეს, მაგრამ დიდხანს ვერ შეინარჩუნეს და ბოლოს სამტრდიის „მხედრობის“ ხელში აღ-მონდა.

მანქანა ბუქსიროთ ქუთაისში წვიფ-ვანეთ და შვეციეთი ვვლაფერი მოფ-წესრიგეთა ერთის გარდა, მას ავღაა სრლის მართვის მოწუბობლობა, რომელიც მძლილის კაბინაში „ტროკე-დოს“ შუაში მაგრდება და მისი გამო-ვრებით პირდაპირ კაბინიდან შეიღობაა სრულა. ასე რომ, კაბინიდან თითო-თითო ვუმბარის სრულა თუ შვეციელი და მხოლოდ ხელის რევიამთ თუცა გამოცდილი მსროლელის ხელს ავტრომა-ტრი რევიამის ტემპისთვის წამით წამ-სახვეითი ჯომნა შეეძლო.

ერთი სიტყვით, რეაქციული დანად-გარის საერთო მდგომარეობა ერთხნად შეუხდა დამამკაყოფლებლად; იმაზეც შეთანხმდით, რომ მართალა, დანად-

გარს ხარეუბები ჰქონდა, მაგრამ ეს ბრძოლისუნარიანობაზე ნაკლებად ახ-დენდა გველუნას და საბრძოლო მოქ-მელებების „გრაფის“ გამოყენება თვი-ხულად შვეციელი.

ნამირობები

ზურგში ნებპრობადნე

გია ვამაკითქმ ვერადლება მაქცია საბრძოლო მანქანი წემ დანიტრეუქე-ბას და მეთხა, „გრაფის“ მოხმარება თუ იცითო, როცა დადებითი პასუხი მიიღო, წუნებთან მოსალაპარაკებლად მოვიდა, რათა ხამტრდიის „მხედ-რობის“ არტილერიამთ მოთამაშე-მწერითელად წემს მელენების საკითხი გადაეწყვიტა. ეს კი ნამშადა, რომ მე მხედრობიარელების სამხედრო მარეცილი უნდა ვყოფილიყვიო.

მინდა დაწერილებით მოვითხროთ წემს ქართველი მეგობრების შესახებ. ესენი იყენენ მუშები, ტექნიკური ინტე-ლიგენციის წარმომადგენლები, მძლი-ლები, ხარატები, ზემსლები, მქანი-კოსები და იტინებები.

იმ დროს „მხედრობაში“ მრავალი პროფეხის სხვადასხვა ასაკის ადამიანი იყო გაერთიანებული, რადგან „მხედრობის“ წევრობა სამაჲოდ მი-ანდით ბუგრს მოსწონდა, რომ ადგი-ლობრე „ნაგვეებს“ მხედრობიარელების ემხილადო.

იმ პერიოდში „მხედრობის“ უცნაუ-

რო ზეწოდება „საქართველომ მხედრო-ბის კოპიუმი“ დემეტრა. საიფქრებელია, რომ ჯდაბა იოსელიანი საგანგებო სიტუ-აციების მინისტრობას აპირებდა. საერ-თოდ კი „მხედრობაში“ ითქმეფარებული კომანდალები (თვაითი გამონაკლისის გარდა), ისევე, როგორც მძლიციელები ბრძოლისას ლანრულად იქცოდნენ. საუკეთესო შემომები კი სწორედ მუშე-ბისა და ტექნიკური ინტელიგენციის წიალიდან იყენენ გამოსულა.

ქურდი, განსაკუბრებით ახალგაზ-რდა, ბუნებით მშობარაა, მიწვეულია მიპარეთი ცბიერ და მუხანათურ მოქ-მელებას. აფხაზეთის ომში „მხედრო-ბის“ შერეული ავტორიტეტი სწორედ ზემოსხეციელმა მუშებმა და ინტელი-გენტებმა გადაარჩინეს.

თავიდან ფეხებამდე კამუფლაკში ჩამყვარია ევინდარები და ნახარეუ-ბი ზურგში ნებეცრობდნენ. თითოეული მითგანი ატეკურული იყო „ლიფნიკ-ბით“, სათადარიგო მქიდეხითა და მინი-მუმ ორი ხელეუმბარით წელზე „საკა-რივი“ და ხმირად „სტექნიკი“ კი ეკი-დათ და აუცილებლად მჯეი სათავლით დადიოდნენ. ეს კლიურება ზემოსწევით იცეოდნენ „მხედრობის“ ჩაცმელების მოდას, რაც უფრო შორს იყენენ ფრონ-ტიდან, მათ უფრო მატულებოდა მათი რაოდენობა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ არტილე-რისტების საეციალურ ტექნიკურ მომ-

უკრაინული ნაციონალისტთა ქუჩის მხედლობა

1990-იან წლებში უკრაინელ მოხალისე-ნაციონალისტთა რაზმი ჩრდილო კავკასიაში მიმდინარე ომებში მონაწილეობდა

ზადებას შეუდგენი, ხოლო ჩემი PFG კი უორონს გადავიცი.

საბრძოლო მოქმედებებში უორონი იბრძოდა როგორც შეჯერომბატე, მეტ-კვამფრეკვეე, ვუმბარმტვორცენელი, ან რადისტე. ჯარში იგი მოტომსროლეელი იყო და ათეულის მეთაურობას მიაღწია.

მას დუშობილიზაციის შუშედეგე არ განვლებია სამხედრო საქმით ისტორი-ითა და პოლიტიკით დაინტერესება.

თითოეულ ჩვენგანს დაუთმავრებუ-ლი უმადლეხი ან საშუალო განაილება კქონდათ

თავის დროზე, კვეუნი ვედანეთში

იბრძოდა, სადაც უკრაინული პატალიონის მეთაურის პირადი რადისტე, შუშედეგე იმვე პატალიონში კვემონის ათეულის უფროსი იყო. რომელი-დაც საზღვაო სასწავლებლის დამთავრებე (უფროსი შექანიკოსი ან შტურ-მანი) მოასწრო.

ჩვენს არტილერიაში საქმე არცე ურივოდ მიდიოდა. საბრძოლო გამოც-დილება ყველას კქონდა. ჩვენი ახალ-თინამებრძოლი გრავირონი ვთი-ერთი სასწავლებელში ფიზიკოსა და მათემა-ტიკის მასწავლებლად მუშაობდა. პატ-როიტულმა გრძობამ იგი „მხედრონი-ში“ მიიყენა და აფხაზეთში საბრძო-ლო მოქმედებებში ჩაერთო. თვიდან-რავითი, შუშედეგე ათეულის, ბოლოს კ-ოცეულის მეთაური იყო. მოვავანებთ „მხედრონიის“ საქალაკე ორგანიზა-ციის ლიდერად აირჩიეს. ის თავის გა-მოდებებას მინიარებდა. გრავირონი წრმოსახე არ იყო დამახინგებულ-სვეციალური სამხედრო განაილების განსაკუთრებით კი პრავტიკული სამ-ხედრო სამსახურის თავისებურებებით.

სწორედ ასეთი ადამიანების გვერ-დით ვიბრძოდით ჩვენ — უკრაინულ მოხალისეებში.

ყველა თაობის
საყვარელი გავითი
1934 წლიდან

საგაზაო ავიახია

გარემოება. დასაწყისი იხ.
„არსენალი“ N17-26, 2012 - N1-4, 2013

გეგმვაში გეგმვაში

1960-იანი წლების დასაწყისში, აშშ-ის სამხედრო-საზღვაო ძალები მორიგი პრობლემის წინაშე აღმოჩნდა — საგემბანო ავიაციისა და თავად ავიაციისთვის უწყვეტი გამოყენებისთვის ფლოტი დიდი ტვირთმწოდების საგემბანო სატვირთო თვითმფრინავს საჭიროებდა.

იმ პერიოდში ავიაციისთვის სატვირთოსტო უსაფრთხოება C-1 Trader-ის ტიპის თვითმფრინავებს იყენებდნენ. მას ბორტზე 3 800 კგ ტვირთისა და 9 მგზავრის მიღება შეეძლო და სახმელეთო ბაზებიდან „მკურნავ აეროდრომებზე“ Trader-ები თვითმფრინავების სათადარიგო ნაწილებს, ძრავებს თუ სხვა საჭირო აღჭურვილობას ეზიდებოდნენ. თუმცა — „ფორესტოლის“ და „კიტი პოკის“ ტიპის მძიმე ავიაციისთვის, შედეგად კი ატომური „ენტერპრაიზის“ გამოჩინებას Trader-ების შესაძლებლობები უკვე ამოწურული იყო.

გაბარიტული რეაქტიული ძრავები თვითმფრინავის მოკრძალებულ სატვირთოსტო ნაკვეთურში არ ვეროდა და ტექნიკოსებს შათი დაშლა უწყვეტად სასარგებლო დატვირთვით სუპერაეაშიზების მომარაგებისთვის არასაკმარისი იყო.

გამოსავლის ძიებისას ფლოტის სპეციალისტებს სატვირთოსტო თვითმფრინავად მძიმე, ოთხბრავიანი C-130 Hercules-ის გამოყენების იდეა მოუვიდათ.

ამ თვითმფრინავს ფლოტი კარგად იცნობდა — 1957 წლიდან საზღვაო ქვეითთა კორპუსის ორ „სკრუკლესს“ ცდიადა. მქედლებს თვითმფრინავი მოყვანილი და 1959 წელს KC-130 ნიშნულით 46 საბაზო მფრინავი ტანკერი შეიძინეს.

„სკრუკლესის“ ავიაციის გეგმვაში დასა სერიოზულად განიხილებაოდა, ამიტომაც 1963 წლის 8 ოქტომბერს ერთი მფრინავი ტანკერი KC-130 საზღვაო საგემბანო ცენტრში აღმოჩნდა.

დაჯდომის მიმტაცია ბტრონის აეროდრომზე დასაზულ ავიაციისთვის

კონტურზე ხდებოდა და მოსაზრებებში საფრენის გამოცდებში „სკრუკლესის“ გეგმვაში დასის შესაძლებლობები დაადასტურა.

ძლიერი ძრავები და დიდი გაქანის ფრთა თვითმფრინავს კარგ მახასიათებლებს ანიჭებდა. „სკრუკლესის“ თვითმფრინავების განსხვავებით „სკრუკლესის“ დასაჯდომ კავს (ყველა საგემბანო თვითმფრინავის უცვლელი ატრიბუტი) არ საჭიროებდა და შესაჩერებლად ხრახნების რეგრის ჩართავი სავსებით საკმარისი იყო. თუმცა 29,7 მ-ის ხიგრძისა და 40,4 მ-ის ფრთის გაქანის მქონე თვითმფრინავის ავიაციის ხიგრძელ დასმას თვისი ხირთულები სჭირდა.

1963 წლის ბოლოს სახმელეთო აეროდრომიდან აფრენილი „სკრუკლესის“ გეგმვაში დასა ზღვისკენ აიღო, სადაც ნაპირიდან 400 მილში სუპერაეაშიზი „ფორესტოლი“ ელოდებოდა.

„ფორესტოლის“ გეგმვაში თვითმფრინავებისგან თავისუფალი იყო და გეგმვაში შასით შტებისთანავე მფრინავს წყვას მოუპარა და შორე წრეზე გაფრინდა.

შემდეგ კიდევ რამდენიმე დღის განმავლობაში „სკრუკლესის“ 29 ასეთი შტება განაზრცივდა და უშუალოდ

ავიაციისზე დაჯდომა 22 ოქტომბერს შედგა. დაჯდომის მომტრში მფრინავებმა ხრახნების რეგრის ჩართვას და თვითმფრინავი გაჩერდა.

გამოცდების პროცესში „სკრუკლესის“ „ფორესტოლზე“ აფრენა-დაჯდომა

შეხს 21 ციკლი აეროფინიორების, კატაპულტისა და ფრთის ამოქარებლების გარეშე შესარულა. თანდათანობით ასაფრენი წონა 54,4 ტ-მდე გაიზარდა. შედარებისთვის ერთ-ერთი ყველაზე მძიმე საგემბანო თვითმფრინავის — ორადჯდომი F-14 Tomcat-ის მაქსიმალური ასაფრენი მასა 33,7 ტ-ს აღწევდა.

„სკრუკლესის“ წარმატებული გამოცდის მიუხედავად, ასეთი გაბარიტული თვითმფრინავის რეგულარული ექსპლუატაცია შეუძლებელი აღმოჩნდა, რადგან დაჯდომის წინ გეგმვაში ადგილის გასათავისუფლებლად ყველა თვითმფრინავი ანგარში იყო გადასავანი.

თვითმფრინავის მიღების შემდეგ გეგმვის შუაში გაჩერებული „სკრუკლესის“ ავიაციის პარალიზებას იწვევდა და მის გაფრენამდე ხომალდი

გამოცდებმა „პერკულუსის“ ავიამიზზე დაჯდომის შესაძლებლობა დაადასტურეს. მაგრამ მის გაფრენამდე ზომილი საკუთარი თვითმფრინავების გამოყენების შესაძლებლობას კარგავდა

საკუთარი თვითმფრინავების გამოყენების შესაძლებლობას კარგავდა.

ფლოტის ხელმძღვანელობამ ალტერნატიული ვარიანტი აირჩია და სახმელეთო ბაზებიდან თუ მომარაგების გეგმიდან ავიამიზებზე ტვირთის გადასაზიდად SH-3 Sea King-ისა და CH-53 Sea Stallion-ის ტიპის შვეულმფრენები შეარჩია, რომლებსაც ნებისმიერი სახის არასტანდარტული და გაბარიტილი ტვირთის გადატანა გარე საკიდარზე შეეძლო.

საუიაციო გეგმების მომარაგებისთვის კი საკუთალი თვითმფრინავი C-2 Greyhound-ი შეიქმნა, რომელმაც პირველი ფრენა 1964 წელს შესრულა. სასარგებლო დატვირთვის სახით მას ბორტზე 4 500 კგ-ის ან 28 მგზავრის მიღება შეეძლო. სერიულად ის ორ ვტაბად (1965-68 წწ. და 1985-89 წწ. წლებში) დაშაბდა და სულ 58 თვითმფრინავი გამოშვებული. ამერიკულ ავიამიზებზე Greyhound-ი დღესაც ძირითად სატრანსპორტო თვითმფრინავად რჩება.

კიდევ ერთი გეგმანტი, რომელიც

ამერიკულ ავიამიზებზე ბაზირებდა ორმავეიანი, რეაქტიული სტრატეგიული ბომბდამშენი A-3 Skywarrior იყო. ის შეიარაღებაში 1956 წელს მიიღეს და მრავალი წელი ავიამიზიდან მოქმედი ყველაზე დიდ და მსამე თვითმფრინავად რჩებოდა. ტექნიკური პერსონალი მას „უშაპას“ ეძახდა. ფლოტის დაკვეთით Douglas-ის მიერ შექმნილი საგემბანო ბომბდამშენი თვითმფრინავი ატომურა ბომბის ტარებაზე იყო გამზნული და წვეულებზე კარიანტში თითქმის 5,5 ტ ბომბს ატარებდა.

ვესალატაციის პროცესში Skywar-

rior-ის („ციხე მებრძოლი“) ბაზაზე მფრავი, რადიოელექტრონული დამფრეისა და მფრინავი ტანკრის მოდიფიკაციები შეიქმნა.

ამერიკელები ამ თვითმფრინავს ენგტანამის ომის დროს 1965-67 წლებში წვეულებზე ბომბდამშენად ინტენსიურად იყენებდნენ.

ყველაზე აქტიურად ავიამიზი „ენტრპრაიზზე“ ბაზირებული „ციხე მებრძოლები“ მოქმედებდნენ. მხოლოდ 1966 წელს თვითმფრინავებმა მოწინააღმდეგეს 220 ტ-ზე მეტი ბომბი დააყარეს, მაგრამ იმავე წელს დამრტყმელი

C-130-ის გარდა, ამერიკელები ავიამიზებიდან U-2-ის ტიპის მფრინავების გამოყენებასაც გეგმავდნენ. გეგმანზე პირველი დაჯდომა ამ თვითმფრინავმა 1964 წლის მარტში შესრულა. საგემბანო მოდიფიკაცია U-2G-ს ამერიკელებმა გაუმლიერეს შასი, ფიუნელაღის კედლის ნაწილი და დასაჯდომი კავი დაუყვნეს.

1964 წლის მაისში ერთი თვითმფრინავი ავიამიზი „რენჯერზე“ გააღვიყანეს და ატლო მუროზიანზე ფრანგული ატლომური საგამოცდო ცენტრის ფოტოგადაღებისთვის იყენებდნენ.

კიდევ ერთი საგემბანო მოდიფიკაცია U-2R-ი იყო. 1969 წელს ის ავიამიზი „ამერიკაზე“ იცდებოდა, მაგრამ გეგმანიდან არც ერთი საბრძოლო დაჯდებაზე არ გაფრენილა. თმცა მოქმედების დიდი მანძილი მის სახმელეთო ბაზებიდანაც წარმატებით გამოყენებას იძლეოდა.

დღესაც ამერიკულ ავიამზიდებზე Greyhound-ი ძირითად სატრანსპორტო თვითმფრინავად რჩება

თვითმფრინავის როლში Skywarrior-ის კარიერა დასრულდა.

მართალია ბომბდამშენის ფლოტის განკარგულებაში არსებული ყველა ბომბის ტარება შეეწოლო, მაგრამ დაბალი სიმაღლეებიდან მოქმედება არ შეუძლო ამისთვის მას არც სათანადო მანევრირება და არც სიჩქარე ქონდა.

სტრატეგიული წვალქემა ნაუბის მონრავლებასთან ერთად, საკვანზო სტრატეგიული ბომბდამშენის კონკრეტული საბოლოოდ მოქმედდა და რადიოელექტრონიული მჭერავის მოდიფიკაციამ Skywarrior-ი მწვობრში 1990 წლამდე დარჩა.

ავიაზოიდავის ეპოქისათვის — აეროფინიორკაბი

კატაპულტების შემდეგ, აეროფინიორები ნებისმიერი ავიამზიდის (გამოკლებით იმ ხომალდებისა, რომლებზეც ვერტიკალური აფრენა-დაფრენის თვითმფრინავებს იყენებენ) უცვლელი ატრიაბუქია. ეს მოწყობილობა გემბანზე დაჯდომისას თვითმფრინავს აწერებს და მისი საჭიროება ხომალდზე თვითმფრინავების გამოწევისასაც განხდა, თუმც აეროფინიორების მოქმედების პრინციპი უცვლელი რჩება.

ამ მოწყობილობის პირველი წარმომადგენელი 1911 წელს კრისტიან აინსილიანიას დასაჯდომ პლანფორმანზე განხდა, როცა იუვენ ულიმ გემბანზე პირველი დაჯდომა შეასრულა.

პირველი საგემბანო თვითმფრინავების მცირე დასაჯდომა სიჩქარის მუხედვად (მაგალითად, სოპენ „პასისთვის“ — 56 კმ/სთ-ში), თვითმფრინავის გასაწერული მოწყობილობა მარცხ საჭირო იყო.

სემსონის ექსპერიმენტებისას თვითმფრინავის ფროფექქემ კავებს ამავტო-

დნენ და გემბანის განივად ბოლოებით ქვიშან ტომრებზე გამოპოულ გვარლებს ჰქმედნენ. დაჯდომის მომენტში თვითმფრინავი კავებით გვარებს იჭერდა და წერდებოდა.

აეროფინიორების შესწავლას ბრიტანელები საფუებლიანად შეუდგნენ და 1918 წელს ერთ-ერთმა ადმირალმა სწორედ შენიშნა, რომ ზღვაში გეზზე დაჯდომის წარმატება დამამუხრუქებელ მოწყობილობაზე იყო დამოკიდებული.

პრაქტიკაში ამ გამოფინებას ნაკლები გამოფინება ჰქონდა, ხანამ 1932 წელს ახალი აეროფინიორები არ შეიქმნა.

გემბანის განივად დაჭიმული გვარლები, ბოლოებით სპეციალურ დოლურაზე იყო დახეული, ხოლო თავად დოლურას კი პიდრავლიკური მუხრუქი ქონდა (ეს კონსტრუქცია დღესაც გამოიყენება).

ახალი გამოფინება ბრიტანელებმა შემდეგომ კი ამერიკელებმა სწრაფად აითვისეს და მორე მსოფლიო ომში ყველა ამერიკული და ბრიტანული ავიამზიდ აეროფინიორებით იყო აღჭურვილი.

2005 წლის 5 სექტემბერს, რუსულ ავიამზიდ კრისტიან „კუნევიფოზე“ Cy-33-ის დაჯდომისას, დასაჯდომის კვის გამოდებისთანავე, აეროფინიორის გვარლი გეზედა. მფრინავმა კატაპულტირება მოასწრო. თვითმფრინავმა კი მოძრაობა გაავრტყდა და გემბანიდან ზღვაში გადაფრდა.

გვარლების რაოდენობა ავიამზიდის სიგრძიდან გამომდინარე 8, 10 ან 12 უფოულით განისაზღვრება, მაგრამ გაუფოებესეული დაჯდომისა და მოქტექნიკური სისტემების ხარჯზე გემბანზე აეროფინიორების გვარლების ოთხმამდე შემცირება მოხერხდა.

2015 წელს მწვობრში ჩადგება უაბ რ. Ford-ი, რომელსაც აეროფინიორების სამი გვარლი ექნება.

გვარლები მაღალი სიმტკიცის ფოლადისგან მზადდება და ავიამზიდებზე დამავრების წინ ხმელეთზე გამოიდგება. ამერიკულ ავიამზიდებზე გვარლების დამეტრი 32-35 მმ-ის ფარგლებში მერყობს და წოყელი 100 დაჯდომის შემდეგ იცვლება.

ალმსხანდრა ავიაშიმ

უსაფრთხოების მიზნით, ავიამზიდებზე დაქვრების წინ აეროფინიორების გვარლებს სპეციალურ გამოიდება უტარებენ

პატარა კატარლები პერსპექტივა-ტენდენციები

თანამედროვე მსაჯამე მსალაზა, ჰომეპარამე პერგომთანდ-მარამე ღა შინარაზის სისამამამ, სრულყოფილამ სანამამ-მორე-მავშირის საშალაზამამ 100 ბ-მე მალმავის სამეადრო პარარ-ლაზის მამალაზამამ დორი პერსპექტივა შამამამ.

პატარა ტონაჟის კატარლები აგების ერთ-ერთ მსოფლიო ლიდერად, ალბათ, შეედღო ფირმა Dockstavarvet-ი უნდა ჩათვალოს, რომელსაც 1988 წელმა დიდი წარმატება მოუტანა — შეედღოთი ფლოტის მოქელე-ბული Tpbs200-ის ტაის სადესანტო კატარლების შესაცვლელად გამოცხადებულ კონკურსში ფირმის პროექტმა Strb 90-მა, ანუ CB 90H-მა (Combat Boat 90H) გაიმარჯვა.

1989 წლის ოქტომბერში ქვეყნის სამხედრო-სახლავო ძალებს ჯერ ბორტი №801, ხოლო იმავე წლის დეკემბერში კი №802 შეემატა. რამდენიმეოთხედი გამოცდას იმდენად კარგი შედეგი პქონდა, რომ 1990 წლის ივნისში კატარლების მშენებლობაზე პირველი კონტრაქტიც გაფორმდა.

ხრავული მშენებლობა 1991 წლიდან გაიმალა და Dockstavarvet-ისა და Gotlandsvarvet-ის ვერფებმა მართო შედეგითი სამხედრო-სახლავო ძალებს 145 კატარა დადასკეს. ბოლო ბორტი №947 სამხედრო მებლავურებმა 2002 წელს ჩააბარეს.

147 კატარლიდან №801 და №802 უკვე ჩამწერილია. 3 კატარა სახლავო ვარებში დაიღება, ერთი ნაწილი

ფლოტის შემადგენლობაში ისევ რჩება, ხოლო მეორე კი — იარაღის გარეშე სხვადასხვა უწყებებს, ორგანიზაციასა თუ კრძი პირს გადაეცა.

CB 90H-ის დანიშნულებაა ოპერაციები ზღვების სანაპირო ზოლსა და მდინარეებში, პირადი შემადგენლობის გადაყვანა, ბრძოლა მეკობრეებსა და ტერორისტებთან, დაჭრილებისა და ავადმყოფების ევაკუაცია, სახლავო ვარებში ადამიანების დახმარება და სხვ.

ალუმინის შენადნობისგან დამზადებული კატარლების კორპუსს ოპტიმალური ფორმა აქვს და წყალსატორციე ნი მარბავების ხარჯზე მანევრირების კარგი უნარი ახასიათებს, — ადგილზე ტრიალდება, მაღალ სიჩქარეებზე მკვეთრად მოხვევა და მცირე დროში სიჩქარის მაქსიმუმთან წულამდე დაყვანა, ანუ გაჩერება შეუძლია.

აქვს დაბალი რადიოშუმწველობა, მთელად აღმოსაჩენ-დასაზიანებელია და გაბარიტებიდან გამომდინარე, მოხერხებულია ხმელეთით, აკერიითა თუ წყლით ტრანსპორტირებისთვის.

კატარლის ტვირთში მფედსანტავა გადისხმისთვის საჭირო რამზაა გაყოფილი პატარა აპარელით, ხოლო მის უკან, დახურულ კაბინაში, შესაჭის

CB 90H: წყალწყვა სრული — 19,0 ტ, სიგრძე — 14,9 მ, წყალგდობა — 0,84 მ, სიჩქარე — 40 კვანძი, ცურვის სიშორე — 240 მილი 30 კვანძით, ეკიპაჟი 3-4 კაცი.

ძალოფანი დანადგარი — დიზელის 2X625-ცხაღიანი ძრავა და წყალსატორციე ორი მარბავი FF Jet 450.

შეიარაღება: მწყეცილებული 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი Browning-ი და ერთი 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევი Browning-ი, ან 40 მმ-იანი ყუმბარ-მტორციე Mk.19, ან 4 ნაღმი ან 6 სიღრმის ბომბი.

(მარჯვნივ), კატარლის შეთაურის (მარცხნივ) და შუამი — სადესანტო ქვედა-ნაყოფის შეთაურის სამუშაო ადგილება მრწყობილია.

კორპუსის შუა ნაწილი სადესანტო ნაკვეთის უკეთია, ხოლო კინოში კი, წყალგაუმტარი ტიხრის უკან, ძრავები და წყალსატორციე მარბავებია განთავსებულია.

შეედრმა კატარლად დიდი ინტერესი გამოიწვია და სადესანტო საშალელებად აკვეულ CB 90H-ებს სხვა ქვეყნების ფლოტებში სრულიად განსხვავებული ამოცანები მოუსადაგეს.

საბერძნეთის სანაპირო დაცვის შემადგენლობაში მყოფი ხაზი CB 90HCG სახლავო სახლერების კონტროლით არის დაკავებული.

ნორვეგიის სამხედრო-საზღვაო ძალებმა 1996-99 წლებში 20 კატარა CB 90HN მიიღო და ნორვეგიელმა სპეციალისტებმა საბრძოლო შესაძლებლობათა გაუმჯობესება მართავდი სარატრო კომპლექსებით მოხსნეს.

ერთ-ერთი კატარდის კანონი ოპტიკური სენსორებით ინფრარითული კამერებითა და ლაზერული მიზანმიმართულით აღჭურვილი „ანაბრი-ხომალდის“ კლასის მართავდი რაკეტა RBS-17-ის (ამერიკელი ტანკსაწინააღმდეგო მართავდი რაკეტა Hellfire-ს შვედური ვერსია) გამშვები სტაბილიზებული ტურელია დადგმული.

ჩატარდა საცდელი სროლიც, რომელიც დადებითად შეფასდა, მაგრამ პროექტი აღარ გაგრძელდებოდა.

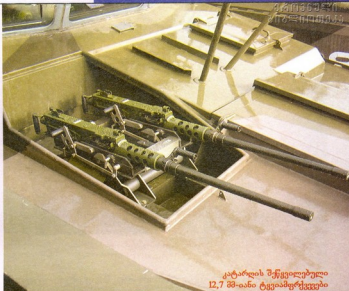
მალაიზიის სამხედრო-საზღვაო ძალებს 1998-02 წლებში 5 — CB 90H და 12 ერთეული CB 90HEX ტიპის შვედური კატარა შეემატა და სწრაფ შემტევ საშუალებად, საპატრულო დანიშნულებითა და სპეციალურ ოპერაციებში იყენებენ.

მალაიზიელი სამხედრო მესღვაურები შეკობრებულა და ტერორისტებთან ბრძოლისთვის კატარდების საცეცხლე ძალის გაძლიერებას საკუთარი ძალებით შეეცადნენ.

ბრძოლებში შედგანტეო საცეცხლე მხარდაჭერისთვის ერთ-ერთი კატარდას პოლარნური ტანკს PT-91M Pendekar-ის (პოლარნური ტანკი მალაიზიის არმიის შეიარაღებაშია) სტანკო კომპარა 125 მმ-იანი ქვეშებით დაუქნეს.

არის ინფორმაცია, რომ კიდევ ერთი კატარდა არის რეაქტიული ზაღპური ცეცხლის დანადგარით აღჭურვილი.

შექისკის საზღვაო ძალები 40 შეე-

კატარდის შეწყვილებული 12,7 მმ-იანი ტყვიამფრქვევები

შესასრულებელი ამოცანებიდან გამოდინარე, ვერცხება სამი მოდიფიკაციის კატარდები ააგეს: სტანდარტული სადესანტო Strb-90H (113 ერთეული), საკომანდო-მართვის Strb-90HL (5 ერთეული) და სპეციალური Strb-90HS (27 ერთეული). სტანდარტული სადესანტო კატარდა 21 შეიარაღებულ შედესანტეს ან 3 ტმედ ტვირის იტვის;

საკომანდო-მართვის კატარდა სადესანტო ბატალიონის მართვის უზრუნველყოფს, რისთვისაც კომპიუტერულ-საკომუნიკაციო საშუალებებით აღჭურვილი 9 ოპერატორის სამუშაო ადგილია მოწყობილი.

სპეციალური კატარდები საზღვაოგარეთ შვილობის შტაბორგებისა და სამსველი ოპერაციებში მონაწილეობისთვის აიგო. ვცვდა კატარდა დაეგეწეულია ცაითელიდა 7,62 მმ-იანი ვეშმამხერებტი ტყვიების მედვობანე, ეკიპაეს უფრო კომფორტული პირობები აქვს, აღჭურვილია კონდიციონრით და სხე ცვლალებზე-მა წონა 3,8 ტით ეზარდა, მაგრამ უფრო ძლიერი 675-ცსაღიანი ძრავებით წონის მომატების კომპენსირება მოხერხდა.

ორი განიარაღებულ კატარდას შედებითი გადარჩენის საზოგადოება ზღვაზე სამსველი ოპერაციებში იყენებს.

120 მმ-იანი ვალუელულიანი ნაღმსატყორცილის ვამოცილის პროცივის

შვედური კატარღები პოლანდიური შვეულმჭერშილი სადესანტო ხომალდი-დოკის L801 Johan de Witt-ის დოკ-კამერაში

დურ კატარღას სანაპირო ზღვის გასაკონტროლებლად იყენებენ, სადაც არცთუ იშვიათად ნარკოტიკების გადაზიდვად სწრაფსილიან კატარღებთან დაპირისპირება უხდებათ.

ერაყში მყოფ ამერიკელ სამხედროებს კი ორი CB 90H მდინარე მატლ-ელ-არაბზე (მდინარეების ტიგრისი და ეფრატის შტრობებიდან სპარსეთის ყურემდე) პატრულირებაში ქმარება.

2011 წლის მაისში ბრიტანეთის სამხედრო-საზღვაო ძალებმა შვედებისგან არუნდით ორი კატარღა წაიყვანეს და კიდევ ორის მიღებას გეგმავდნენ. კატარღები ინგლისელ მშენებლებს არაბეთის ზღვასა და ხომალის სანაპიროსთან მკობრეებთან ბრძოლაში სჭირდებათ.

გადაკეთების შემდეგ კატარღები ძირითადი კლასის საბრძოლო ხო-

მალღებზეა მოთავსებული და წყალში საჭიროებისამებრ უძვებენ.

პოლანდიური შვეულმჭერშილი სადესანტო ხომალდი-დოკის L801 Johan de Witt-ის მშენებლები კი შვედური კატარღებით აღენის ვერუში მკობრებს უკვე ებრძვიან.

არც შვედები არიან გულზელ-დაკრეფილი და 2006 წლის ივლისში შვედეთის სამხედრო ტექნიკის სამ-პართელუმ კომპანია BAE Systems Hagglunds AB-ის კატარღად AMOS-ის სისტემის ნაღმსატვორცის გახინჯვებზე კონტრაქტი გააფორმა.

BAE Systems Hagglunds-ი ფინურ კომპანია Patria-სთან ერთობლივად საბრძოლო მანქანა AMV-ს (8x8) ბაზაზე თეთომავალ შვეულმჭერულ 120 მმ-იან ნაღმსატვორც AMOS-ს ამზადებს.

AMOS-ის მოთავი სიახლეა დაჯამებული კომპერა, სადაც ორი 120 მმ-

იანი გულეულაინი ჩველმჭერშილი, ნახევრად ავტომატური დატვირთვით ნიშის და 630 ზლის მართვის სისტემაა მოთავსებული.

2011 წელს AMOS-ის კომპერით აღჭურვილი ორი კატარღა გამოცადეს. წინარ წყალში ჩატარებულ გამოცდაზე შექველდებული ნაღმსატვორცის გასროლით წარმოქმნილი უკაცქმა სკაოდ დიდი აღმონდა და კატარღის კოპუსის გადახრა გამოიწვია. დღე-ღის პირობებში კი ნაღმსატვორცის გასროლა კატარღისთვის შეიძლება დამღებეკელიც კი აღმონდეს.

შვედურ CB 90H-თან შედარებისთვის გარკვეულწილად თურქული კომპანია Yonca-Onuk Shipyard-ის KAAN-ის სერიის (KAAN-15, KAAN-20, KAAN-29, KAAN-33 და სხვ.) კატარღები გამოდგება.

თურქული ფირმა მოწინავე ტექნოლოგიებითა და თანამდროვე მასალებით სტამბოლში პატარა წყალწყვის მტერზე საშუალებებს ავებს და ამ საქმეში წამგვანი პოზიცია უკავია.

Yonca-Onuk Shipyard-ის კატარღები წყნეთის კარგად ნაცნობია. სანაპირო დაცვის შევებით ავებული P-24 „სოხუმი“ (KAAN-33) 2008 წლის ივნისიდან და P-108 (KAAN-20) 2009 წლის 25 ივლისიდან საქართველოს საზღვაო პოლიციის განკარგულებაშია.

კატარღების დანიშნულებაა სანაპირო ზოლისა და პორტების გაკონ-

KAAN-15: წყალწყვა — 19 ტ, სიგრძე — 15,4 მ, სიგანე — 4,04 მ, წყალჯალობი — 1 მ, სიჩქარე 54 კვანძი, ცურვის სისობრე 350 მილი 35 კვანძით, ეკიპაჟი 4 კაცი, ავტონომიურობა 2 დღე.

ძალოვანი დანადგარი — დიზელის 2X1150-ცხ.ძალიანი ძრავა

შეიარაღება — დისტანციურად მართვადი მოდული Browning M2HB ტიპის 12,7 მმ-იანი ტყვიამჭერეკელი

ტროლები და საპოლიციო მოვალეობის შესრულება.

კატარღის კორპუსი კომპოზიტური მასალებით არის დამზადებული, რაც წინასთან ერთად რადიოლოკაციური შეწინააღმდეგებას ამცირებს. მართვის, სანავიგაციო, რადიოლოკაციური და კომუნიკაციის საშუალებები მთლიანად წყვენი დასველები ფერმების აპარატურით არის დაკომპლექტებული.

კატარღებზე ყვავილობის საუკეთესო საფორმაციო პირობებია შექმნილი.

თუქველი კატარღები მხოლოდ დისტანციურად მართავს 12,7 მმ-იანი ტყვამურქვეთის მოვლესით არის შეარჩეული. მიუხედავად იმისა, რომ კატარღები მხოლოდ საპატრულო დანიშნულება აქვს, თავად ფრას კატარღებზე კომპლექტური ზომისწინააღმდეგო სარაკტო სისტემებითა და მკერე რადიოსის საზენიტო-სარაკტო კომპლექსებით აღჭურვის პირობას იძლევა.

თუმცა ვერჯერობით მხოლოდ ერთი შეკვეთა შესრულდა — პაკისტანის სამხედრო ფლოტისთვის აგებულ KAAN-33 სერიის ორ კატარღაზე ოთხ-ოთხი Harpoon-ის ტიპის ზომისწინააღმდეგო რაკეტა დაიდგა.

უფრო პატარა ზომის KAAN-ის ხე-

რიის კატარღების ასეთი კომპლექსებით აღჭურვა, ალბათ, ტვირთს უფრო რთული შესასრულებელი იქნება.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ აღმუშავების შენაღობებთან შედარებით კომპოზიტურ მასალებს ნაკლები პლასტიკურობა და წვის ტემპერატურა უფრო დაბალი აქვს.

საინტერესოა, რომ პატარა წყალჩვეთის კატარღებს უკრინაც მიუბრუნდა და 2012 წლის 25 ოქტომბერს კიეში „ღვინისკაია კუხნიცა“ ვერფზე ორი საარტილერიო, დაჯავშნული კატარღის (პ. 58155 გიურსა-მ) მშენებლობას შეუდგა.

2017 წლამდე 9 კატარღის მშენებლობა დაგეგმილი და გამოყენება მდინარე ღვინისა და აზოვი-შვი ზღვების ხანაპირო ზოლშია გადამწყვეტილი.

თემარ ჩხანდიაძე

უკრაინული გიურსა-მ: წყალჩვეთ სრული — 50,7 ტ, სიგრძე — 23 მ, სიგანე — 4,8 მ, წყალგადმო — 18, სიქქარე — 25 კვანძი, ცურვის სისიორე — გერომიორი სვლით 700 მელი, ვეიბაე 5 კაცი, აერონომიორიბა — 5 დღე.

შეიარაღება: ორი საბრბოლო მოდული 5M-5M.01 Катран-მ-ი, რომლის შესადგერლობაში შედის — 30 მმ-იანი ტყეები 3TM1, 30 მმ-იანი აერომატური ვეიბარბსატორცინი, ერთი 7,62 მმ-იანი ტყეიამურქვეთი KT, ორი ტანკსაწინააღმდეგო მართეიად რაკეტა Барьер-ი ლაზერული დამზნუბის სისტემით და კომპლექტური საზენიტო-სარაკტო კომპლექსი.

KAAN-15-ის საეღ ვიზუორში მარცხენე შესაქვის, ზოლო მარცხენე კი მტურმანის სამუშაო ადგილია მოწეიბილი. მტურმანის განკარგულებბაშია — რადიოლოკატორი, მავნიტური და ვიროკომპასები, ქობლოტი, GPS-ი, შეიარაღების დისტანციურად მართეის სისტემა და ა.შ.

სერ ფრანსის დრეიკი

1540-1596

ქრონოლოგია

- * 1540 დაიბადა დევონშირში.
- * 1595 კარიბის ზღვაზე გაემგზავრა.
- * 1572 კაპერობის ლიცენზია მოიღო.
- * 1577 ლედამისის გარშემოვლა დაიწყო.
- * 1580 ინგლისში სანელებლებითა და ნაღველით დაბრუნდა.
- * 1587 კადისზე იერიში მიიტანა.
- * 1588 ესპანური არმია დაამარცხა.
- * 1596 28 იანვარს გარდაიცვალა პუერტო-ბელიოსთან, პანამაში.

ბავშვი დრეიკი

23 წლისამ თავისი ზომალიდ გაფიდა და პლიმუთში შეუერთდა ნათესავის, ვაჟარ ჯონ ჰოუკინსის ფლოტს, რომელიც კარიბის ზღვაში მეკობრეული ვეპსედიციისთვის ემზადებოდა. მხოლოდ ფრენსისი და ჯონი გადარჩნენ მუქი-კასინი, ესპანურ პორტ სან ზუან დე ულუაზე იერიშისას. ამან დრეიკს საზელი შესძინა, კათოლიკეებზე ისედაც გადამტყუებულმა, ფიცი დაღო, რაიმე ესპანეთზე შურს იძიებდა. 1572 წელს დედოფალ ელისაბედ I-ისგან კაპერობის ლიცენზია — მარკიანი წერილი

სერ ფრანსის დრეიკი მკაცრად, ბავარი და სასურველ კაპიტანს იყო. მან ახალი სასურველ ბაჰია და სტრატეგია სრულყო, რითიც ციფ ნათესავს დაეხმარა, როდესაც ინგლისის მსახურის მხარე-ლორინგან იმავდა.

ფრანსის დრეიკის მამა ლარინგი მამაშენი იყო. 1549 წელს, ანთოლიკაში ახალგაზრდა, პროტესტანტმა ოჯახმა კენს მამაშენი თან-30. 13 წლის დრეიკი მშობრად მინაგარს სააბრეგო სომელზე, რომელიც ჩრდილოეთის ზღვის პროტესტანტ დამარცხდა. ბავარანმა მარტინუსისგან სომელ დრეიკს დრეიკს, როგორც ახალ-მომხდელ მუშავეს.

მილი. დრეიკმა აიღო და დაარბია პანამის ყელთან ქალაქი ნომბრე დე დი-ოსი. ქალაქის ბორციდან რომ გაიხედა, სიცოცხლეში პირველად წინარი ოკეანე დაინახა.

ჰემი გამდიდრებული ინგლისში დაბრუნდა, რათა წინარ ოკეანეში ზღვაოსნობისთვის მომზადებულიყო. წინარ ოკეანეში იმხანად გასვლას ესპანური ზომალები ვეულის უკრძალავდნენ. 1577 წელს ინგლისიდან გა-ცურა და ჰემი ავსტრალიაში მაგელანის სრუტეს მოუახლოვდა. სამხრეთ ამერიკის კონტინენტის წინარი ოკეანის სანაპიროების გაძარცვის შემდეგ, შინ

დაბრუნება კინადის შემოვლით, ჩრდილო-დასავლეთის გასასვლელით განხრახა, როდესაც ეს შეუძლებელი აღმოჩნდა, კურსი დასავლეთით აიღო და წინარი და ინდოეთის ოკეანეში გადასურა. სანამ არლანტის ოკეანით 1580 წელს ინგლისში დაბრუნდებოდა.

ესპანეთის მუშის ვაჟის შერცხველა

1585 წელს ელისაბედ I-ელმა დრეიკი 25-გემიანი ფლოტის სარდალად დაინიშნა და კარიბის ზღვაში ესპანური სამფლობელოების დასაბრუნებლად გაგზავნა. რამეამ იმხელა მასშტაბის მიაღ-

ნია, რომ ესპანეთის მეფე ფილიპე II კინალამ გაკოტრდა, მას უფრო მეტად გაუმსაფრდა დრეიქის შიში, როდესაც მომდევნო წელს ინგლისელმა მეკობრემ კადისზე მიიტანა იფრამი და ქალაქი მთავრდა, რასაც „ესპანეთის მეფის წყვრის შერცხენა“ უწოდა. ამან ესპანეთს გვემა ინგლისზე თავდასხმის მცირე ხნით გადადო. უღელველი არმია მხოლოდ და მხოლოდ 1588 წელს გაემურა აღბიონის დასაპოქებლად, მაგრამ მისი 130 მძიმე ზომადღით აღჭურვილი სამხედრო ფლოტი დრეიქმა, პოუკინსმა და უინჯემმა განადგურეს.

დრეიქი 1581 წელს პლაჟიუსის ლორდ-მაორად დანიშნეს. ამ პოსტზეც ისახელა თავი, მაგრამ დრეიქს ზღვა ხიხხლში სქრნდა გამეფარი და 1596 წელს უკანასკნელად გაემურა კარიბის ზღვაში ესპანური სამფლობელოების დასადამქრად და უფრო გასამდღერებლად, მაგრამ მის ზომადღზე ციებ-ცხელმა გერცხვლად, დრეიქი 28 ანერს გარდაიცვალა. მისი ცხედარი პუერტო ბელიოში (თანამდროვე პორტოპელი) ტყეის კუბოთი იტანეს ნაუსუეს.

არმაღის განადგურება

● სამწლიანმა მოგზაურობამ „ოქროს ფერაშიში“ (1577-80) დრეიქი პირველ კაპიტნად აქცია, მან მხოლოდის გარშემო შემოუარა. პირტუგალიული მოგზაური ფერდინანდ მაგე-

**ისტორიის საილუმოვაბაით მოსული
ჟვალაზა საინგარასო შაქვაბი!**

**თვაბი ერთხელ
„პირის პალიბრასთან“ ერთად**

ნონგვის ახალი სარია
10 ზოვად

ბაიბე, რის შესახებ
ღვს ისტორია!
მხოლოდ ის, რას
ბაღებს შეამოთხვას...

4-ღვბ
11 მარტაბლ

ნონგ
სამედიკალი უღსი
9 ლარი
გარკომარ უღსი
10 ზვბ

**შეისწავლე კასოგრიოზის
ისტორიის უღიღანი საილუმოვაბი!**

ქრესტიანული საილუმოვაბი - 1000 ზვბ ბბლ: 2 38 26 73 2 38 26 74 2 38 26 76 www.kapana.com

ლანი მოგზაურობისას 1521 წელს ფილანინებზე მოკლეს.

● 1586 წელს ელისაბედ I-ულმა დრეიქს ესპანეთის მეფე ფილიპე II-ის გვემის ჩაშლა სოხობა, რაც ინგლისზე თაღრასხმის თთაღისწინებდა. 30 ზომადღით ესპანეთის პორტ კადისში გაემურა, ქალაქი ათხრა და 33 ლუნა-ჩამუჭული ზომადღი მისცა ცეცხლს, ზედ ის მარავიც მთაეოღა, რაც არმადისთის თეო ვანკუთენილი.

● როდესაც 1588 წელს უღელველი არმადა ლა-მანისის სრუტეში შევიდა, დრეიქი ესპანურ მძიმე ზომადღებს შორის ჩაძირვას ძლეს ვაღაურნა. სამაგი-

ეროდ, თითონ მცირე ზომის მსხუბეტი გემებით შეუტია და უწვეტი ცეცხლის წყალობით გამოუსწორებელი ზიანი მთაეწა ესპანურ ფლოტს. როდესაც ესპანელებმა ადრის გამო კალეში თვის შევარება გადაწვეიტეს, დრეიქი ხელახლა გამოებტა ცეცხლმსროლელი გემებით და ისინი ლა ზღვაში გარეკა. გრავალმა არმადა გაფანტა, ათობით ზომადღი ერთმანეთს შეაწვეიტა. ფლოტის ნაწილი ესპანეთში აპირებდა დაბრუნებას, მაგრამ ძლიერმა ზეირთებმა ვემეტი მოტლანდიის ნაპირებთან ჩაძირა. არმადის დაღუბემა ესპანეთის ზღვათა ბატონის სახელი დაასამარა, დრეიქი კი ერთწულ გმირად აქცია.

1588 წლის 8 აგვისტოს გრაველინის ბრძოლაში ინგლისის ფლოტმა ესპანულია უღელველი არმადა გაანადგურა

მოამზადა
წვხვბ ინსარბიხვ

პუნქტი (მათგან 8 დიდი და 4 მატარა), რომლებსაც დელამინის ზელონური თანამგზავრების კონტროლი და მართვა უნდა განხორციელებინათ.

სიჭარბე იმით იყო გამორჩეული, რომ მამონდელი საბჭოთა კავშირის ლიდერი ნიკიტა ხრუშჩოვი კატეგორიულად ზიითხოვდა შეცინებებისა და სამხედროებისგან, რომ დელამინის პირველი ზელონური თანამგზავრის გამგება ამისთვის საბჭოთა კავშირს დაეხსრო.

თანამგზავრის გამგების შემდეგ აუცილებელი იწებოდა მისგან ფრენის ტელემეტრული მონაცემების მიღება მართვის პუნქტში და მისი ფრენის ტრაექტორიის კონტროლირება, რისი განხორციელებაც მარტო მოსკოვიდან და ბაიკონურიდან შეუძლებელი იქნებოდა. ამიტომაც მიღებული იქნა გადაწყვეტილება ასეთი სამეცნიერო-გამზომელი პუნქტები (НИП-ები) მიეღო საბჭოთა კავშირის ტერიტორიის გასწვრივ გაეწყობინებინათ, რათა ორბიტაზე მყოფი თანამგზავრი რაც შეიძლება დიდხანს პერლოდში კონტროლის ქვეშ.

სწორედ ერთ-ერთი ასეთი სამეცნიერო-გამზომელი პუნქტის, კერძოდ კი НИП-11-ის განაცხების „ბედნიერება“ საჭარბოვლო, კერძოდ კი სართიკალებებს ვერც 1957 წლის სექტემბერში ეს პუნქტი უმეტეს ფაქტობრივად სართიკალებს და ელემენტარულ დელამინის პირველი თანამგზავრის გაშვებას. პუნქტის ასე ოპერატიულად ამოქმედება იმით იყო განპირობებული, რომ თანამგზავრის ფრენის კონტროლის მთელი რადიოაპარატურა უტომანქანებზე იყო განთავსებული, რომლებიც რუსეთიდან ხარკინიგზო ქსელით სწრაფად გადმოსიხრლეს საჭარბოვლოში.

დელამინის პირველი ზელონური თანამგზავრის ფრენის კონტროლში მონაწილეობა სართიკალების პუნქტშიც მიიღო, სადაც იწერდნენ თანამგზავრის რადიოგადამცემიდან გადმოსიხრულ რადიოსიგნალებს.

გამომდინარე იქიდან, რომ საბჭოთა კავშირი ინტენსიურად თვეში რამდენიმე კოსმოსურ ობიექტს უშვებდა დელამინის ორბიტაზე, სართიკალების გამოიყენებდნენ პუნქტს საქმე არ აკლდა, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც დასავლეთიდან აღმოსავლეთის მიმართულებით მოძრაობდა თანამგზავრები შავი ზღვა-კასპიის ზღვის თავზე, რამდენიმე ასეულ ან ათასეულ კმ-ზე გამოიხრებოდნენ.

თანდათან განხორციელდა სართიკა-

სართიკალებიდან დელამინის ორბიტაზე ზელონური თანამგზავრებით კავშირის ასეთი, „ფორას“ ტიპის რადიოანტენებისა და გამგებების...

ლის პუნქტის გადაარაღება უფრო თანამედროვე რადიოელექტრონული აპარატურა რომლებიც უკვე სტაციონარულად იყო დამონტაჟებული შენობებში.

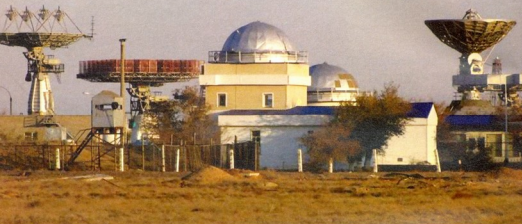
სართიკალების სამეცნიერო-გამზომელი პუნქტში НИП-11-ში შეიქმნა სამი განყოფილება. პირველი პასუხს აძებდა თანამგზავრების ფრენის ტრაექტორიის ცვლილებებსა და რადიოხაზებით ინ-

ფორმაციის გადაცემაზე ცენტრში. მეორე განყოფილების ფუნქციაში შედიოდა თანამგზავრების ტელემეტრული მონაცემების (მაგალითად, თანამგზავრის სობორტე აპარატურის ფუნქციონირებაზე) მოპოვება. მესამე პირველი ორი განყოფილების მიერ მოპოვებული მონაცემების დამუშავებას ახდენდა ელექტროგამომიყვანილი მანქანებით

საბჭოთა სამხედროები სართიკალების ორბიტებში

ვაზახეთში, ბაიკონურზე განთავსებული სხვადასხვა ტიპის რადიოანტენები კოსმოსურ ობიექტებს აკონტროლებს და მართავს

(მაშინ კომპიუტერებს საბჭოთა კავშირში ასე მოიხსენიებდნენ).

სართიკალის პუნქტი რადიოკავშირის ხეინსებს ახორციელებდა ორბიტაზე მყოფ ვეულა საბჭოთა უბილოტო და პილოტირებულ კოსმოსურ აპარატთან, როდესაც ისინი მისი მოქმედების ზონაში შემოდიდნენ. ინფორმაცია თანამგზავრის ფრენის ტრაექტორიის შესახებ ცენტრში სადენიანი ტელეფონის საშუალებით გადაეცემოდა, თუცა ჩვეულებრივი სატელეფონო ხაზებისგან განსხვავებით ის 3AC-ის (დახურული კავშირი) სპეციალური აპარატურით იყო აღჭურვილი.

თანამგზავრების ტელემეტრული ინფორმაცია მწკრიბოდა ფოტოფორზე, გამლავრების შემდეგ მოპქონდით თბილისში და პირველი ავიარეისით ცენტრში გზავნიდნენ. თუცა ვანსაკუთრებული რამ ხდებოდა და ინფორმაცია სასწრაფოდ იყო გადასაცემი ცენტრში, ტელემეტრულ მონაცემებს სართიკალის პუნქტშივე გამოფრავდნენ და შემდეგ 3AC-ის ტელეფონით გადასცემდნენ.

80-იანი წლების დასაწყისში, რადიოელექტრონული აპარატურის ტექნიკური შესაძლებლობების მკვეთრად გაუმჯობესების შემდეგ, აღარ არსებობდა იმის აუცილებლობა, რომ სა-

მეცნიერო-გამომწვევ პუნქტებს მყოფი საბჭოთა კავშირის ტერიტორიაზე ემუშავათ.

სართიკალის HMF-11-ის მანქნელობაც ისეთი აქტუალური აღარ იყო, როგორც კოსმოსურა ხანის დასაწყისში, ამას დაემატა საბჭოთა კავშირის დაშლის დასაწყისი და 1989 წლის 8 თინის ეს საინდულო კოსმოსური ობიექტი საქართველოს ტერიტორიაზე ოფიციალურად გაუქმდა. გასაიდუმლოებული სპეცტინიკა რუსეთში გაიტანეს და სართიკალიდან შექვდა კოსმოსური ობიექტების კონტროლის 32-წლიანი გამოცა.

თუცა სართიკალის სამხედრო ნაწილის ტერიტორია ცოტა ხნით დიკავა მონღოლეთიდან გაეყვანილმა კავშირგაბმულობის ბრიგადამ, რომელიც საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ მალევე გაიყვანეს რუსეთში.

დამოუკიდებელი საქართველოს პერიოდში სართიკალის ფოფალი საბჭოთა გასაიდუმლოებული სამხედრო ნაწილის ტერიტორიაზე ერთხანის დისლოცირებული იყო ქართული არმიის საინჟინრო-შენაღმეთა დანაყოფი.

დღეს სართიკალის სამხედრო ნაწილი გაიძრეულია (წაღებულია მინაში ნაფეული ეკრანირებული, ძვირად ღირებული კაბელები, რომლებითაც კოსმოსური რადიოკავშირის ანტენები მართვის პუნქტს უკავშირდებოდნენ), შესობები ინგრავა.

ახე გამოიყურება დღეს სართიკალაში ერთ დროს ვეულაზე გასაიდუმლოებული საბჭოთა სამხედრო ნაწილი

როგორ გახდა ავსტრიული AUG ავსტრალიური F90

ავსტრალია იწყებს პოლარიზებული „გულაჰის“ სერიულ ნაკოშვას, როგლის ისტორია 40 წლის წინ ავსტრიაში დაიწყო

ავსტრალიის ავსტრალიის სახელების მიერ შეგუესა თუ აბლეუს, თორემ ეს ორი ქვეყანა სხვადასხვა კონტინენტზე განთავსებული და ერთმანეთისგან არანაკლებ 12 ათასი კმ ამორებს. თუმცა, მიუხედავად ასეთი ხომორისა, უკატორის სხვადასხვა ნაწილში ყოფნამ მაინც ვერ შეუშალა ხელი ავსტრალიას, რომ თავის დროზე არმიის შეიარაღებაში სწორედ ავსტრიული ავტომატური საიერიშო შამხანები (ავტომატები) Steyr AUG-ები მიეღო.

„ბულაჰის“ სქემით შექმნილი და დიზაინერულად ძალზე დახვეწილი AUG-ის წარმოება ცნობილმა ავსტრიულმა ფირმამ Steyr-Daimler-Puch-მა ჯერ კიდევ 1978 წელს დაიწყო. ახალმა ავტომატმა ისეთი მოწონება დაიმსახურა, რომ ავსტრიის გარდა, შეიარაღებაში ერთმანეთის მიჯილეუბით მსოფლიოს 30 ქვეყნის არმიამ და სხეცსამსახურებმა მიიღეს. შთა შორის ერთ-ერთი პირველი სწორედ ავსტრალიის შეიარაღებული ძალები გახდნენ,

სადეგ ავსტრიული AUG ლიცენზიით F88-ს სახელით უშეზღუდნენ. აღნიშნულ წლების განმავლობაში ავსტრალიის სამხედრო კონტინგენტი (1500 კაცი) უკულაზე მრავალრიცხოვანი გახლდათ ISAF-ს ოპერაციაში NATO-ს არაწევრი ქვეყნებიდან (ეს პირველობა გახული წლის ბოლოს ავსტრალიელებს ქართულმა სამხედრო კონტინგენტმა „ამოართოა“). ავსტრალიელი სამხედროების ძირითად სამტატო ავტომატურ ცეცხლსასროლ

ავსტრალიური ავტომატური საიერიშო შამხანა F90 შეყვით და მოხსნილი მყვიით

ჩვენს დროში: ავსტრალიური ავტომატური საიერიშო შაშხანის F90-ის საბაზო ვარიანტის სიგრძე 700 მმ-ია, ხოლო ლულისა კი 407 მმ. იგი 3,25 კგ-ს იწონის, ხოლო 40 მმ კალიბრის ლულისქვეშა ეუმბარსატორციის დაწვევების შემთხვევაში ავტომატის მასა 4,1 კგ-მდე იზრდება. სწრაფი ვარიანტის, F90M-ის საერთო სიგრძე 802 მმ-მდე იზრდება 508 მმ სიგრძის ლულის დაწვევების შემდეგ (შედარებისთვის: რუსული ხისკონდახიანი AK-74-ის სიგრძე 940 მმ-ია. მიუხედავად იმისა, რომ მას მხოლოდ 415 მმ სიგრძის ლულა აქვს, ხოლო ამერიკელ M16A2-ზე იმეუ 508 მმ სიგრძის ლულის დაწვევების შემდეგ ავტომატური შაშხანის საერთო სიგრძემ 1006 მმ შეადგინა). დამოკლებულულიანი (360 მმ-მდე) F90QB ტიპის ავტომატური კარბინის საერთო სიგრძე 653 მმ-მდეა შემცირებული. F90 გათვლილია AUG-ისა და F88-ის პლასტიკურ მჭიდზე, რომელშიც 5,56X45 მმ კალიბრის 30 ეზნა ჩადის. საექსპორტო ვარიანტზე M16/M4-ის თავსებადი მჭიდების დაყენებაც იქნება შესაძლებელი.

იარაღს ავღანეთში სწორედ ავსტრალიური AUG-ების ავსტრალიური ლიცენზირებული F88-ები წარმოადგენენ.

რამდენად ამართლებს ავსტრალიური F88-ები ავღანეთის მკაცრ კლიმატურ პირობებში მწელი სათქმელია, მაგრამ ფაქტია, 2012 წელს საერთაშორისო კონკურსით Thales-ის ავსტრალიურმა ფილიალმა გაუმჯობესებული ავტომატი EF88 წარადგინა მსოფლიო საიარაღო სამსჯავროზე.

EF88 — ასეთი დასახელება ავტომატს მოდერნიზაციის ჩატარების დროს ჰქონდა, ხოლო სერიული წარმოების დაწყების წინ მას ახალი სახელი F90 მიენიჭა.

F90 რომ ტიპის ლულისქვეშა ეუმბარსატორციით

რას წარმოადგენს ახალი ავსტრალიური ავტომატური საიერიშო შაშხანა F90 და რითი განსხვავდება ის „წინაპროსიგან“ — ავსტრალიური AUG-ისგან? გარეგნულად ორივე ავტომატი დიდი რაოდენობით განსხვავდება ერთმანეთისგან, რადგან „ბულაპასი“ დამახასიათებელი კონსტრუქციული თავისებურებები აქვთ — ხასხლეტები მჭადის წინ არის განთავსებული, რაც კომპაქტურ იარაღში შედარებით გრძელი ლულის დამონტაჟების საშუალებას იძლევა.

გარეგნული განსხვავება იმტომატ არის მინიმალური, რომ 40 წლის წინ შექმნილმა ავსტრალიულმა AUG-მა მაშინ ეპოქის გაუსწრო და საიარაღო მოდის

განმასწავლებელი გახდა, რადგან სწორედ მასში გამოიყენეს ფართოდ დარტყმა და სიცხეამძლე პლასტმასა, რაც სხვა ავტომატებში უკვე XXI საუკუნის დასაწყისში დაინერგა.

ავსტრალიური F90-ის კონსტრუქტორების მტკიცებით, მათ წინამორბედი F88-სა და AUG-თან შედარებით ნახევარი კგ-ით შეამცირეს ავტომატის მასა, ხოლო ლულისქვეშა ეუმბარსატორცილიანი F90 უკვე 1,6 კგ-ით მსუბუქე გამოდის ეუმბარსატორცილიანი AUG-თან შედარებით თუკცა მოყვანილი ცვლილებები მხოლოდ ეს არ არის. AUG-ისგან განსხვავებით F90-ს ლულა აღარ ეყვლება და ლულისქვეშა წინა

F90-ის არასერიული დამლა

ავსტრალიელი
სამხედროები
ელანეთში

ლის მოსაკიდებ ადარ აქეს. სამაგიეროდ, ავსტრალიელმა კონსტრუქტორებმა F90 „იკატინის“ ლულისქვეშა მომართვლით აღჭურვეს, რამაც ავსტრალიელ უნივერსალურება შესძინა, — ებრძოლი სურვილის მიხედვით ლულის ქვეშ ხელის მოსაკიდებ, ტაქტიკურ ფარანს ამ მონხის ლაზერულ მომუშაუნელს დააქუნებს. რაც მოაჯარია მ მომართვლით რამდენიმე წამში აგრდება ლულისქვეშა ეუმბარსატორიცი, რომლის სახსლეტი უშუალოდ ავტომატის სახსლეტის ახლოს ინთაყსდება, რაც შორილს საშუალებას აძლევს ელვის უსწრაყესად ახსნას ცეცხლი ხან ავტომატით, ხან

ნაც ეუმბარსატორიციით ისე, რომ ხელისხეული არ მოაცილოს ავტომატის პისტოლეტის სახელურს.

F90-ში ხაახლეა ისიც, რომ შვიდმე ვახზების გახარჯვის შემდეგ საყეტი უკიდურეს უკანა მდგომარეობაში რჩება და ახალი შვიდის დაყენების შემდეგ წინ გადაადგილებისას თან ვახზის გათყოლებს საყახუნში. ამით იხოგება ის ერთი-ორი წამი, რაც აუცილებელია ახალი შვიდის შემდეგ ავტომატის ხელახლა გადასატენად (მაგალითად, როგორც „კალამნიკოში“) და რთომელსაც შეიძლება გადამწყვეტი სასიცოცხლო მნიშვნელობა აქონდეს ინტენსიური ბრძოლის დროს.

ავსტრალიურ F90-ს ხუთ ვარიანტად ჰვარძობენ: საბაზო F90, F90G ლულისქვეშა ეუმბარსატორიციით სწაიყერული F90M 508 მმ-მდე დაგრძელებული ლულით F90MG — სწაიყერული ვარიანტი ლულისქვეშა ეუმბარსატორიციით და F90CQB 360 მმ-მდე დამოკლებული ლულით (ფაქტობრივად, ავტომატური კარაბინი შეხლეულ სერვეში, შენობებში საბრძოლველად). საყარულოდ, ავსტრალიის არმიის ზარდლობა შეეცდება ახალმა F90-მა საბრძოლო ნაილობის მიღება აულანეთში მოახსროს, ხანამ იქიდან ISAF-ის ძალები დაიწყებენ გამოსვლას.

ირაკლი ალაგაშვილი

დასაცეცხლებიანი სადგამი აადილებს F90-ის დაფიქირებას სროლის წინ

პროსტამოლ[®] უნო

Extr. Serenoa repens

პროსტამოლის კეთილთვისებიანი
ჰიპერპლაზიის სემპროსტატიკული
საშუალება

№ 80/13

34000 კაფსულა
პროსტამოლ უნო
ქვემო მარჯვენა კუთხეში და ინახეთ მშრალად

გამოყენებისას გააცანით ინსტრუქციას,
გვარდითი მოვლენების შესახებ დეტალური
ინფორმაციის მისაღებად მიმართეთ აქიზს.

M BERLIN-CHEMIE
MENARINI

www.berlin-chemie.ge

თბილისი, 0160, ვაჟა-ფშაველას 19; ტელ: 224 13 70/71/72
ფაქსი: 224 12 10; ელ. ფოსტა: geabc@wanex.net

Pu-01-2013